LAS LOKALNY TRAKCYJNY SZLAK

INWENTARYZACJA

Lokalna Grupa Działania
Forum Powiatu Garwolińskiego

LGD Natura i Kultura

Lokalna Grupa Działania Ziemi Mińskiej

Zeskanuj kod i wejdź na:
lokalnyatrakcyjnyszlak.pl

SPIS TREŚCI

GMINA BOROWIE	3
GMINA GARWOLIN	12
MIASTO GARWOLIN	20
GMINA GÓRZNO	32
GMINA ŁASKARZEW	41
MIASTO ŁASKARZEW	49
GMINA MACIEJOWICE	58
GMINA MIASTKÓW KOŚCIELNY	74
GMINA PARYSÓW	81
MIASTO I GMINA PILAWA	90
GMINA SOBOLEW	99
GMINA TROJANÓW	107
GMINA WILGA	113
MIASTO I GMINA ŻELECHÓW	129

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

URZĄD GMINY BOROWIE

ul. Aleksandra Sasimowskiego 2, 08-412 Borowie, tel. 25 68 590 70, 25 68 590 73
fax: 25 68 590 72, e-mail: gmina@borowie.pl, http://www.borowie.pl/

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

BOROWIE – klasycystyczny kościół z 1831 r. pw. Trójcy Świętej z barokową dzwonnicą-bramą z ok. 1715 r.

Zabytkowy kościół powstał z fundacji Ludwiki z Załuskich Moszyńskiej w miejscu dawnej, drewnianej świątyni. Został konsekrowany przez bp. Franciszka Lewińskiego w 1845 r.

Kościół wybudowany jest z cegieł łączonych wapnem. Na zewnątrz i w środku prezentuje dość surowy wygląd. Wnętrzne składa się z trzech naw wyodrębnionych parami kolumn. Świątynia była kilkukrotnie przebudowywana, a w 1907 r. nad szczytem fasady dobudowano wieżyczkę z sygnaturką. Nad wejściem znajduje się tympanon z krucyfiksem, a poniżej półokrągłe okno.

Przed świątynią stoi barokowa brama-dzwonnica. Dwukondygnacyjny obiekt został wybudowany na planie prostokąta. Drugą kondygnację od szczytu oddziela gzyms. W dzwonnicy wiszą trzy dzwony.

Od 1989 r. kościół nie jest użytkowany ze względu na wybudowaną w bliskiej odległości nową świątynię, która powstała staraniem ks. Jana Borkowskiego.

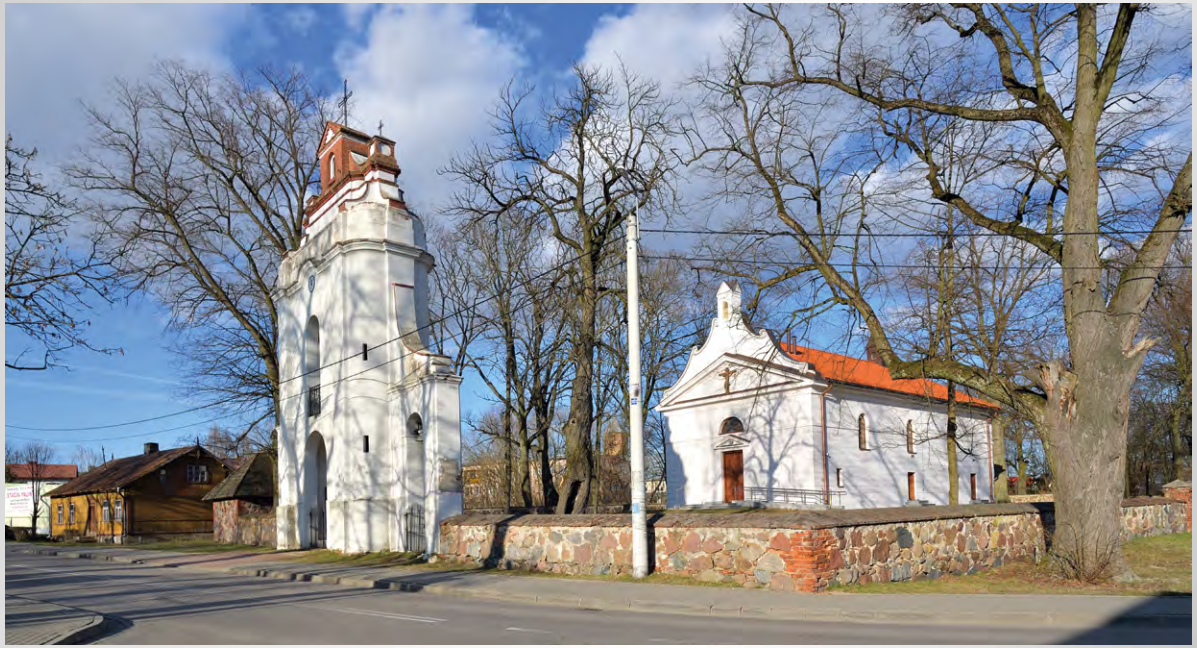

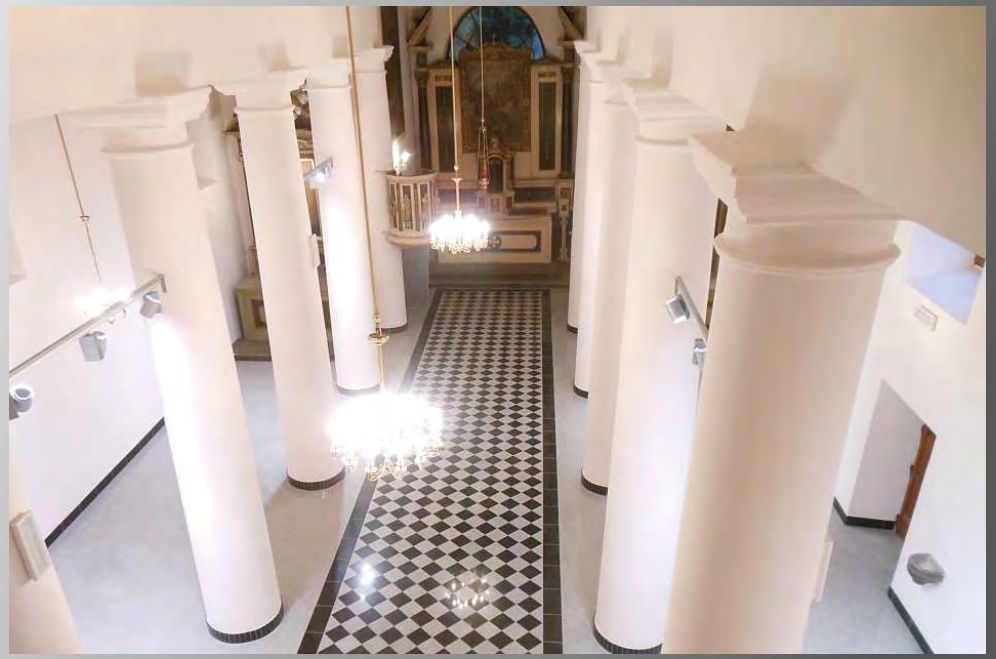

Fot. z arch. UG w Borowiu

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

BOROWIE – zespół dworsko-parkowy z I ćw. XIX w., obecnie siedziba Urzędu Gminy Borowie

Zespół dworski znajduje się na południe od historycznego centrum Borowia. Obecny klasycystyczny dwór został wybudowany dla rodziny Moszyńskich w I ćw. XIX w. W 1946 r. został przejęty przez państwo i adaptowany na potrzeby władz lokalnych.

Budynek jest ceglany, parterowy, nakryty czterospadowym dachem, z dwoma portykami kolumnowymi – w elewacji frontowej i elewacji bocznej. Wnętrze zawiera drewniane stropy i podłogi, także drewniane schody. Budynek utrzymany w bardzo dobrym stanie, wykorzystywany jako siedziba Urzędu Gminy Borowie.

W otoczeniu dworu znajdują się pozostałości parku, duży staw oraz zachowany podjazd z gazonem pośrodku. Do dawnego zespołu dworskiego należy też obora z pocz. XX w. W bliskiej odległości jest też zabytkowa aleja jesionowo-kasztanowa.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

BOROWIE – pomnik ku czci poległych i pomordowanych w walkach o wolną i niepodległą Polskę z 2017 r.

Pomnik w formie głazu z tablicą, krzyżem i wizerunkiem Józefa Piłsudskiego został ufundowany przez społeczeństwo gminy Borowie w 99. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości. Na pomniku widnieje cytat z wiersza Edwarda Słońskiego: „Bo wciąż na jawie widzę, i co noc mi się śni, że ta, co nie zginęła, wyrośnie z naszej krwi...".

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

CHROMIN – wiatrak koźlak z 1868 r.

Położony przy drodze Laliny – Chromin wiatrak w 1868 r. został wybudowany przez Ignacego Borkowskiego z Huty Kuflewskiej dla rodziny Głowackich. Później przeszedł w ręce rodziny Świątków.

Wiatrak jest drewniany. Jego łączna wysokość wynosi 12,95 m, a boki mają 7,2 m i 6,6 m. W 1947 r. zamontowano silnik spalinowy, co w 1950 r. zaowocowało zdjęciem skrzydeł. W 1968 r. zamontowano silnik elektryczny, który wykorzystywano do 1976 r., kiedy ze względów ekonomicznych zaprzestano przemiału zboża. Od tamtej pory wiatrak nie jest wykorzystywany.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

GŁOSKÓW – zespół dworsko-parkowy z I poł. XIX w., obecnie ośrodek rehabilitacyjny stowarzyszenia „Monar”

Dwór o cechach klasycystycznych został wybudowany w I poł. XIX w. dla rodziny Młyńskich lub Przebendowskich. W 1946 r. roku został przejęty przez państwo i mieściła się w nim spółdzielnia produkcyjna. W 1978 r. obiekt został przejęty przez Marka Kotańskiego, który w budynku utworzył ośrodek „Monar”, działający w tym miejscu do dzisiaj.

Budynek jest ceglany, parterowy, nakryty naczółkowym dachem, z położoną centralnie sionką. Obiekt został wybudowany na planie prostokąta. Utrzymany jest w dobrym stanie.

W otoczeniu dwory znajdują się pozostałości parku oraz zabytkowych zabudowań gospodarczych: stodoły i spichlerza z XIX w. W pobliży przepływa rzeka Wilga.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

KAMIONKA – młyn wodny z I poł. XIX w. w dawnej osadzie Czarnów

Drewniany młyn położony jest nad rzeką Wilgą. Wybudowany w I poł. XIX w. w konstrukcji zrębowej na planie prostokąta. W latach 80. XX w. turbinę wodną zastąpiono silnikiem elektrycznym. Młyn był wykorzystywany do 2001 r. na potrzeby mieszkańców okolicznych miejscowości. Obecnie budynek nie jest wykorzystywany.

Fot. z arch. UG w Borowiu

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

LALINY – Gminna Izba Pamięci Regionalnej

Gminna Izba Pamięci Regionalnej w Lalinach jest częścią Gminnego Ośrodka Kultury w Borowiu. Znajdują się tam liczne eksponaty obrazujące życie na dawnej wsi, które stanowią materiał edukacyjny dla zwiedzających. W Izbie odbywają się zajęcia i warsztaty związane z dawnym rzemiosłem i sztuką ludową.

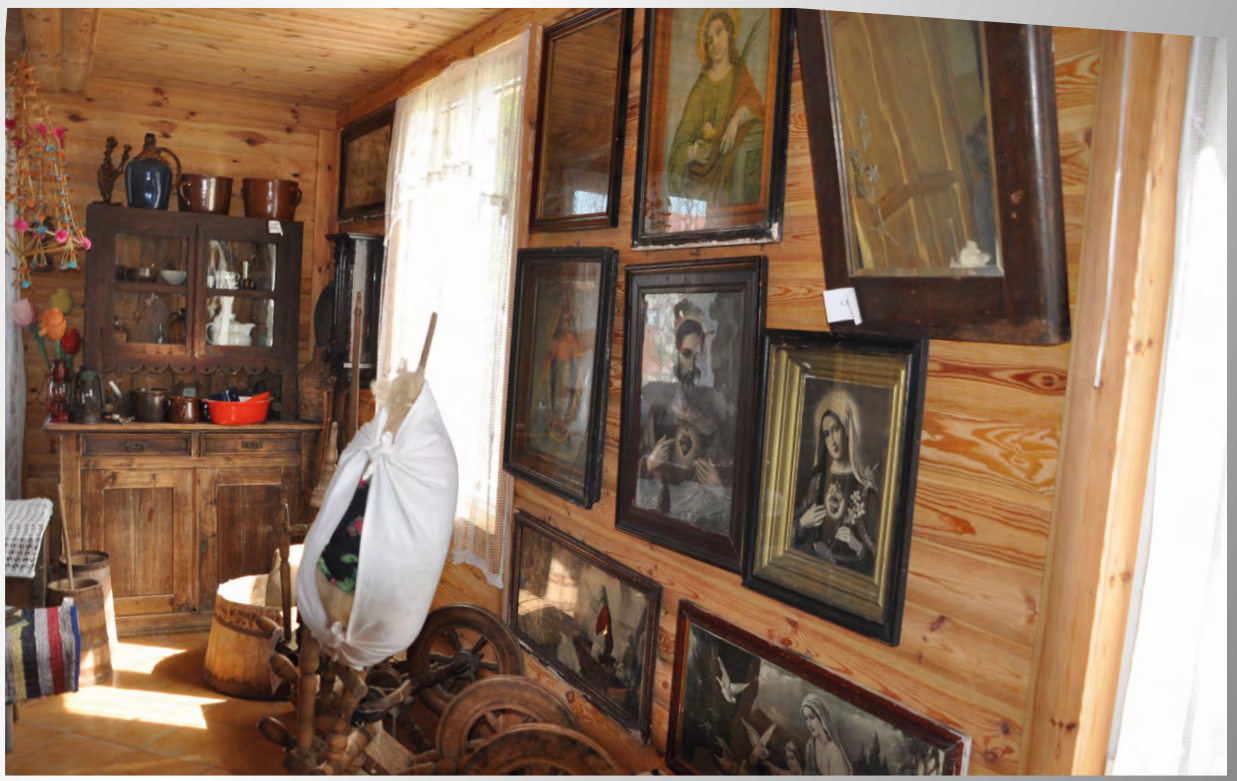

Fot. z arch. UG w Borowiu

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

SŁUP PIERWSZY – ścieżka ekologiczna

Ścieżka ekologiczna w Słupie Pierwszym powstała w 2015 r. obok zrekultywowanego składowiska odpadów komunalnych. Znajduje się tutaj kącik edukacyjny z wiatami, tablicami i grami edukacyjnymi, ławkami, stolikami, miejscem na ognisko i ścieżką zmysłów. Nasadzono różne gatunki drzew i krzewów.

Grupę odbiorców ścieżki edukacyjnej stanowią dzieci, młodzież oraz osoby dorosłe. Łączy ona ofertę rekreacyjną z edukacją proekologiczną.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

URZĄD GMINY GARWOLIN

ul. Mazowiecka 16, 08-400 Garwolin, tel: 25 682 05 60, fax: 25 682 05 67

e-mail: urzad@garwolin-gmina.pl, https://www.garwolin-gmina.pl

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

GÓRKI – Sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej

Sanktuarium zostało utworzone w 1997 r. dekretem bp. siedleckiego Jana Wiktora Nowaka na terenie parafii pw. Matki Bożej Szkaplerznej. Utworzenie parafii w Górkach związane jest z objawieniami Matki Bożej, które odnotowywano od okresu międzywojennego. Najpierw wybudowano tam kaplicę, którą w 1984 r. zastąpiono kościołem. W tym samym roku utworzono parafię, którą prowadzą księża ze Zgromadzenia Świętego Michała Archanioła.

Sanktuarium i cudowne źródełko w Górkach są celem licznych pielgrzymek – pieszych, rowerowych i samochodowych. Od maja do października w pierwsze soboty miesiąca odprawiane są nabożeństwa fatimskie, które zazwyczaj celebrują zaproszeni biskupi. Wtedy do Górek przybywają wierni z diecezji siedleckiej, a także dalej położonych miejscowości.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

GÓRKI – pomnik ku czci strażaków, którzy poświęcili własne życie dla ratowania innych z 2018 r.

Pomnik w formie cokołu z figurą św. Floriana oraz podłużną kamienną płytą został ufundowany w 2018 r. z okazji 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości. Na płycie wypisano wszystkie jednostki strażackie, które funkcjonują w powiecie garwolińskim, a także umieszczono herby gmin i miast powiatu garwolińskiego.

W sanktuarium w Górkach w pobliżu, którego znajduje się pomnik, co roku organizowana jest uroczysta Msza św. w intencji strażaków powiatu garwolińskiego.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

GÓRKI – grota św. Huberta z 2003 r.

Grota św. Huberta pod którą członkowie koła łowieckiego „Nadzieja” 20 października 2012 r. dokonali wmurowania kamienia węgielnego. Grota wykonana jest z polnych kamieni, a w jej wnętrzu znajduje się figura św. Huberta – patrona myśliwych. Nad wejściem znajduje się napis: „Darz bór” oraz daty 1923-2003.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

MIĘTNE – zespół dworsko-parkowy z I poł. XIX w., obecnie siedziba Powiatowego Centrum Kultury i Promocji

Dwór powstał na zlecenie pułkownika Michała Staniukiewicza w I poł. XIX w. Po I wojnie światowej obiekt przeszedł na własność skarbu państwa i utworzono w nim Szkołę Rolniczą Męską im. Stanisława Staszica. W 1977 r. szkoła została przeniesiona do innej siedziby. Obecnie dwór jest siedzibą Powiatowego Centrum Kultury i Promocji.

Drewniany budynek został postawiony w stylu klasycystycznym. Dwór jest parterowy, otynkowany, z dwuspadowym dachem. Charakterystyczne są dwa symetryczne ganki z toskańskimi kolumnami. W XX w. budynek był wielokrotnie modernizowany, m.in. wymieniono drewniane ściany zewnętrzne. Ostatnia modernizacja miała miejsce na przełomie XX i XXI w.

W otoczeniu dworu znajdują się pozostałości parku z aleją wysadzaną dębami i lipami oraz stawem z wysepką. W pobliżu znajdują się także powstałe w I poł. XIX w.: drewniana oficyna dworska i stodoła murowano-drewniana.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

RUDA TALUBSKA – kolejowa wieża ciśnień wybudowana w okresie międzywojennym

Wieża ciśnień położona jest przy stacji kolejowej Ruda Talubska na linii nr 7 Warszawa – Lublin. Pierwotnie służyła do zaopatrywania w wodę trakcji parowej oraz obsługiwania okolicznych budynków kolejowych.

Obecnie wieża jest opuszczona i w znacznym stopniu zdewastowana.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

WILKOWYJA – Jędrek – głaz narzutowy, pomnik przyrody położony na terenie Szkoły Podstawowej im. M. Wójcik

Głaz narzutowy został ustanowiony pomnikiem przyrody w 2018 r. W ramach obchodów 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości został przetransportowany z pobliskiej działki na teren szkoły i uroczyście odsłonięty 16 XI 2018 r. Głaz waży ok. 50 ton i ma ok. 180 tys. lat. Nadano mu imię Jędrek dla uczczenia właściciela działki, z której został zabrany.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

MIĘTNE – Lisie Jamy – pomnik i cmentarz, w miejscu którego w latach 1942-1944 żołnierze niemieccy zamordowali ok. 2500 osób

Lisie Jamy w okolicach Miętnego nazywane są garwolińskimi Palmirami, ponieważ jest to miejsce największej zbrodni hitlerowskiej, do jakiej doszło na tym terenie. Niemieccy okupanci zamordowali w tym miejscu ok. 2,5 tys. osób – Polaków, Żydów, Cyganów i jeńców sowieckich.

Po wojnie utworzono w tym miejscu cmentarz, a także postawiono obelisk i tablicę z napisem: „Lisie Jamy – miejsce w głębi lasu, gdzie w latach 1942-1944 żołnierze niemieccy zamordowali ok. 2500 ludzi, Żydów, Cyganów i Polaków. To miejsce największej zbrodni hitlerowskiej na ziemi garwolińskiej". Na ogrodzeniu pobliskiego cmentarza widnieje napis: „Tu w latach 1941-1944 barbarzyńscy hitlerowcy rozstrzelali dwa tysiące niewinnych ludzi, Polaków, jeńców radzieckich, Cyganów i Żydów".

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

URZĄD MIASTA GARWOLIN

ul. Staszica 15, 08-400 Garwolin, tel. 25 786 42 42, fax: 25 684 34 66
e-mail: umg@garwolin.pl, https://garwolin.pl/kontakt/

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

GARWOLIN – neobarokowa kolegiata z 1900 r. pw. Przemienienia Pańskiego

Kościół pw. Przemienia Pańskiego jest główną świątynią parafii powstałej w 1466 r. Powstał na miejscu poprzedniej świątyni, którą rozebrano ze względu na zły stan. Budowę rozpoczęto w 1890 r., a w 1900 r. nowo wybudowaną świątynię konsekrował bp Franciszek Jaczewski. W 2011 r. bp Zbigniew Kiernikowski nadał świątyni tytuł kolegiaty.

Kościół został wybudowany w stylu neobarokowym na planie krzyża łacińskiego. Jest trzynawowy, z ośmioma oknami w nawie głównej i dwoma w prezbiterium. W czasie II wojny światowej uległ on znacznym zniszczeniom, m.in. spłonął dach i część wyposażenia. Został przebudowany w nieco zmienionym kształcie, a w późniejszych latach był wielokrotnie remontowany.

W świątyni znajdują się tablice poświęcone pamięci: poległych i zamordowanych oficerów i podoficerów 1 Pułku Strzelców Konnych; zamordowanych żołnierzy AK – ofiar stalinizmu: Kazimierzowi Wojciechowskiemu, Edmundowi Pawliszewskiemu, Janowi Piesiewiczowi; represjonowanych politycznie żołnierzy-górników z ziemi garwolińskiej i ryckiej; żołnierzy AK obwodu „Gołąb"; poległych i pomordowanych w walce o wolność ojczyzny w latach 1939-1945.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

GARWOLIN – pamiątkowy krzyż z obrazem św. Anny w miejscu pierwszego kościoła parafialnego w Garwolinie

Kamienny, umieszczony na cokole krzyż znajduje się u zbiegu ul. Stacyjnej i Sienkiewicza. Według najstarszych źródeł księżna Anna mazowiecka nakazała wybudowanie w tym miejscu kościoła pw. św. Anny oraz szpitala dla ubogich. Dzisiaj św. Anna jest patronką Garwolina, a na jej cześć 26 lipca każdego roku odprawiany jest tzw. „mały odpust".

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

GARWOLIN – pomnik św. Anny – patronki Garwolina, ufundowany w 600-lecie erygowania parafii w Garwolinie

Pomnik został odsłonięty podczas obchodów 600-lecia erygowania parafii w Garwolinie w 2018 r. Na cokole widnieją figury św. Anny, Dzieciątka Jezus oraz Maryi.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

GARWOLIN – budynek z 1910 r., obecnie siedziba Urzędu Miasta Garwolin

Budynek został wybudowany w 1910 r. w stylu mieszanym jako obiekt użyteczności publicznej. Pierwotnie pełnił funkcję siedziby starostwa powiatowego, w czasie II wojny światowej służył władzom okupacyjny, a po 1945 r. ponownie przeszedł w ręce lokalnych władz. Do 2018 r. mieścił starostwo powiatowe i urząd miasta. Obecnie swoją siedzibę mają w nim władze miasta Garwolin.

Budynek w 1974 r. został wpisany do rejestru zabytków jako cenny przykład architektury z początku XX w.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

GARWOLIN – pomnik księcia Janusza I Starszego z kalendarium dziejów miasta z 2013 r.

Powstanie pomnika związane jest z obchodami 590. rocznicy nadania praw miejskich Garwolinowi w 2013 r. Z inicjatywy społeczności miasta postawiono pomnik księcia Janusza I Starszego, który w 1423 r. nadał Garwolinowi prawa miejskie, a także tablice z kalendarium dziejów miasta oraz element małej architektury w postaci dwójki dzieci nad książką.

Założenie pomnikowe znajduje się przy skwerze im. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego, w pobliżu skrzyżowania ul. Tadeusza Kościuszki i Długiej.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

GARWOLIN – pomnik bitwy warszawskiej 1920 r.

Pomnik w formie kamienia z tablicą upamiętnia wyzwolenie Garwolina spod okupacji bolszewickiej 16 VIII 1920 r. przez 14. Wielkopolską Dywizję Piechoty dowodzoną przez gen. Daniela Konarzewskiego. Pomnik został ufundowany przez społeczność ziemi garwolińskiej w 80. rocznicę wyzwolenia miasta w 2000 r.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

GARWOLIN – pomnik ku czci żołnierzy Armii Krajowej obwodu „Gołąb”, poległych i pomordowanych w latach 1939-1956

Pomnik znajduje się na skwerze im. prezydenta Lecha Kaczyńskiego. Na jego głównej części widnieje orzeł oraz napis: „Żołnierzom Armii Krajowej obwodu „Gołąb” poległym, pomordowanym w latach 1939-1956 oraz zmarłym. Społeczeństwo ziemi garwolińskiej”. Poniżej znajdują się dwie tablice. Pierwsza upamiętnia wizytę prezydenta Lecha Kaczyńskiego w Garwolinie, która miała miejsce 27 V 2009 r., a druga została ufundowana 1 III 2015 r., w 4. rocznicę ustanowienia święta Żołnierzy Wyklętych.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

GARWOLIN – kamień upamiętniający wizytę Józefa Piłsudskiego w Garwolinie w dniach 17-18 VIII 1920 r.

Kamień został ufundowany przez społeczeństwo Garwolina w 1936 r., ale w czasie II wojny światowej został zakopany w obawie przed Niemcami. Dopiero w sierpniu 1981 r. wykopano go i ustawiono na obecnym miejscu. Kamień zwieńczony jest figurą orła z zerwanymi kajdanami. Widnieje na nim też wizerunek Józefa Piłsudskiego oraz dwie pamiątkowe tablice.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

GARWOLIN – zabytkowy cmentarz wojenny założony w latach 1949-1953

Cmentarz wojenny w Garwolinie został wpisany do rejestru zabytków ze względu na swoją wartość historyczną i artystyczną. Pochowani są na nim żołnierze Wojska Polskiego, którzy zginęli w latach 1939 i 1944, oraz żołnierze Armii Czerwonej. Ich ciała zostały ekshumowane z różnych grobów głównie z terenu powiatów garwolińskiego, kozienickiego i puławskiego.

Tuż po założeniu cmentarza ustawiono na nim pomnik żołnierza na cokole wykonany z piaskowca. Po 1989 r. ustawiono krzyż, tablicę pamiątkową z nazwiskami żołnierzy Wojska Polskiego poległych przy forsowaniu Wisły w 1944 r. oraz płaskorzeźbę z orłem i napisem: „Żołnierzom Wojska Polskiego poległym w walce z hitlerowskim najeźdźcą w latach 1939-1945".

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

GARWOLIN – kaplica św. Antoniego z 1839 r. na cmentarzu parafialnym

Murowana, klasycystyczna kaplica powstała w 1839 r. z inicjatywy ks. Józefa Żarnowskiego, proboszcza garwolińskiej parafii. Obiekt znajduje się w centralnej części cmentarza parafialnego.

W środku znajduje się obraz Matki Bożej Różańcowej z II poł. XVIII w., krucyfiks z I poł. XIX w. oraz epitafia Józefy z Krajewskich Żarnowskiej oraz ks. Józefa Żarnowskiego.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

GARWOLIN – budynek plebanii z lat 30 XX w.

Okazały budynek plebanii został wybudowany na potrzeby parafii pw. Przemienienia Pańskiego.

GARWOLIN – zabytkowy zespół dworsko-parkowy w Zawadach z pocz. XX w.

W skład zespołu dworskiego wchodzi dwór, rządcówka, spichlerz i park. Murowany, piętrowy dwór w stylu dworkowym powstał w 1927 r. W jego wnętrzu zachowała się część oryginalnego wyposażenia. Murowana oficyna pochodzi z ok. 1939 r., a murowany spichlerz z pocz. XX w.

Zachowany w stanie szczątkowym park dworski pochodzi z poł. XIX w. Na uwagę zasługuje kilka okazów starodrzewu, m.in. lipy, dąb i jesiony, a także kolisty podjazd do dworu, fragment brukowanej drogi oraz kompleks stawów.

Obecnie zespół dworski jest w rękach prywatnych.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

URZĄD GMINY GÓRZNO

ul. Jana Pawła II 10, 08-404 Górzno, tel 25 681 22 54, 25 681 22 55, fax: 25 681 22 57
e-mail: gmina@gorzno.ugm.pl, https://www.gorzno.ugm.pl/

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

GÓRZNO – unikatowy drewniany spichlerz z XVIII w., jego wizerunek znajduje się w herbie gminy Górzno

Spichlerz pierwotnie wchodził w skład zespołu dworskiego rodziny Paliszewskich. Drewniany, dwukondygnacyjny budynek w konstrukcji zrębowej wzniesiony jest na planie prostokąta. Posiada kopertowy dach kryty gontem. Cechą charakterystyczną spichlerza jest galeria wsparta na ozdobnych słupach, która biegnie wzdłuż ściany frontowej i dwóch ścian szczytowych.

Budynek spichlerza w Górznie został wpisany do rejestru zabytków jako obiekt o wyjątkowej wartości historycznej i artystycznej. Jest jednym z nielicznych budynków tego typu, które zachowały się w niezmienionej postaci i utrzymane są w dobrym stanie.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

GÓRZNO – neobarokowy kościół z 1921 r. pw. św. Jana Chrzciciela

Kościół stoi w miejscu poprzedniej świątyni, która przetrwała do 1907 r. Roboty przy budowie nowego kościoła zakończono dopiero w 1921 r. za sprawą ks. Stanisława Kiebasińskiego.

Na uwagę zasługują elementy wyposażenia kościoła, które pochodzą jeszcze z poprzednich świątyń. Szczególną wartość mają dwie chrzcielnice z piaskowca z XVI i XVII w., a także barokowe ołtarze.

W otoczeniu kościoła znajduje się pomnik upamiętniający 2000-lecie chrześcijaństwa, misje ewangelizacyjne w Górznie w 1998 r., pobyt Jana Pawła II w Siedlcach w 1999 r. oraz odnowienie kościoła, a także figura Chrystusa na cokole, która upamiętnia jubileusz poświęcenia parafii Sercu Pana Jezusa w 1934 r.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

GÓRZNO – pomnik wystawiony w 100-lecie odzyskania przez Polskę niepodległości

Umiejscowiony w centrum Górzna pomnik został wkomponowany w stojący w tym miejscu krzyż. Na tablicy zwieńczonej figurą orła w koronie znajdują się wizerunki Jana Pawła II i Józefa Piłsudskiego, a także nazwy wszystkich miejscowości wchodzących w skład gminy Górzno. Pomnik poświęcony jest Józefowi Piłsudskiemu i Janowi Pawłowi II oraz legionistom, żołnierzom WP, partyzantom i żołnierzom AK, BCh, NSZ, WiN z terenu gminy Górzno, którzy polegli w walce i zmarli w latach 1918-2018. Pomnik w 100-lecie odzyskania przez Polskę niepodległości i 200-lecie diecezji siedleckiej ufundowali mieszkańcy gminy Górzno.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

GÓRZNO – kapliczka oraz pomniki poświęcone poległym i pomordowanym w latach 1939-1945 z gminy Górzno i ofiarom katastrofy smoleńskiej w 2010 r.

Kapliczka i pomniki znajdują się przed budynkiem urzędu gminy. Pomnik poświęcony 96 ofiarom katastrofy smoleńskiej został odsłonięty w 2012 r., w drugą rocznicę tego wydarzenia.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

GÓRZNO – Aleja Kasztanowa – pomnik przyrody

Malownicza aleja, która składa się z 94 kasztanowców białych, prowadzi do zespołu dworskiego, na terenie którego znajduje się zabytkowy spichlerz. Drzewa mają w obwodzie od 93 do 300 cm.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

GÓRZNO – Dziadek – pomnikowy dąb szypułkowy

Dąb „Dziadek” stoi na terenie parku dworskiego, w pobliżu zabudowań dworskich w Górznie. Obwód drzewa wynosi 625 cm, a wysokość 23 m. W 2009 r. zostało ono uznane za pomnik przyrody i objęte szczególną ochroną.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

KOBYLA WOLA – pomnik ku czci pilotów 2. Pułku Nocnych Bombowców Kraków z 1964 r.

Pomnik w formie głazu z tablicą stoi w miejscu, w którym w 1944 r. powstało lotnisko polowe. Na tablicy umieszczono napis: „Z tego miejsca w noc z 11 na 12 września 1944 roku wystartowali do wykonania pierwszego zadania bojowego lotnicy 2 Pułku Nocnych Bombowców Kraków. W XX rocznicę powstania polowego lotniska. Społeczeństwo powiatu garwolińskiego."

Pomnik stoi przy drodze Kobyla Wola – Taluba.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

UNIN – pomniki ku czci żołnierzy poległych w lesie unińskim w 1939 r. i uczestników akcji Burza w 1944 r.

Pomniki pierwotnie znajdowały się po obydwu stronach drogi Reducin – Unin, ale w 2011 r. zostały przeniesione, postawione obok siebie i ogrodzone. W ich pobliżu postawiono też kamienny krzyż.

Na pierwszym kamieniu znajduje się napis: „We wrześniu 1939 r. w rejonie wsi Unin doszło do starcia zbrojnego między grupą wojsk polskich a oddziałami niemieckimi, w wyniku którego poległo 10 żołnierzy i podoficerów Wojska Polskiego. Edward Budzyński, Antoni Budzyński, Kazimierz Błaszczyk, Zygmunt Stolarski, Franciszek Pucanowski, Józef Mazurkiewicz, Józef Zawadzki, Żołnierz nieznany, Żołnierz nieznany. Cześć ich pamięci."

Na drugim kamieniu napisano: „Pamięci żołnierzy Armii Krajowej 2 szwadronu 1 pułku strzelców konnych, którzy 25 lipca 1944 r. pod dowództwem por. Władysława Klimaszewskiego „Łozy" na uroczysku leśnym Unin zajęli pozycje wyjściowe do otwartej walki z okupantem w akcji Burza.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

URZĄD GMINY ŁASKARZEW

ul. Rynek Duży im. Józefa Piłsudskiego 32, 08-450 Łaskarzew
tel. 25 684 50 24 w.11, fax: 25 684 50 24 w.13,
e-mail: ug@laskarzew.pl, https://www.laskarzew.pl/

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

DĄBROWA – kapliczka domkowa z lat 30. XX w.

Kapliczka domkowa, murowana znajduje się w centrum wsi Dąbrowa. Obiekt wybudowany na planie prostokąta, z dwuspadowym dachem, z trzema małymi wieżyczkami nad szczytem, otynkowany.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

DĄBROWA-KOLONIA – zbiorowa mogiła żołnierzy polskich i rosyjskich poległych w czasie I wojny światowej

Mogiła wojenna znajduje się na skrzyżowaniu dróg Dąbrowa – Trzcianka i Dąbrowa – Izdebno. Mogiła w formie niewielkiego, prostokątnego cmentarza jest ogrodzona. Głównym elementem jest metalowy krzyż, przy którym znajduje się wystawiona w 1993 r. granitowa tablica z napisem: „Mogiła wojenna 34 Rosjan i 3 Polaków z I wojny światowej. Społeczeństwo gminy Łaskarzew. Październik 1993."

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

IZDEBNO-KOLONIA – zespół budynków folwarcznych z końca XIX w. i pocz. XX w.

Zespół folwarczny składa się z oficyny, parku, stajni z wozownią oraz rządcówką. Dwór został rozebrany w XIX w., a pozostałe zabudowania pochodzą z końca XIX w. i początku XX w.

IZDEBNO-KOLONIA
– kapliczka domkowa z lat 30. XX w.

Kapliczka domkowa, murowana z cegły znajduje się na skrzyżowaniu dróg do Izdebna, Aleksandrowa i Rudy Talubskiej. Obiekt wybudowany na planie prostokąta, z dwuspadowym dachem, z trzema małymi wieżyczkami nad szczytem.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

KACPRÓWEK – zbiorowa mogiła pięciu żołnierzy polskich poległych w czasie II wojny światowej

Mogiła położona jest we wschodniej części wsi Kacprówek. Niewielki obszar w kształcie prostokąta ogrodzony jest płotem. W jego centralnej części znajduje się kamienny krzyż na cokole, na którym umieszczono tablicę z napisem: „Mogiła pięciu nieznanych żołnierzy polskich poległych podczas drugiej wojny światowej."

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

KRZYWDA – zbiorowa mogiła żołnierzy polskich i rosyjskich poległych w czasie I wojny światowej

Mogiła znajduje się na skraju wsi, przy drodze do wsi Budel. Cmentarz w kształcie prostokąta obwarowany jest niewielkim, kamiennym murkiem. W centralnej części stoi wysoki drewniany krzyż, a obok niego usypana mogiła. W 2008 r. odnowiono cmentarz i postawiono tablicę z napisem: „Przechodniu. Tu spoczywają prochy żołnierzy polskich i rosyjskich poległych w czasie I wojny światowej. Krzywda, październik 2008."

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

WANATY – pomnik ku czci pomordowanych mieszkańców wsi w 1944 r.

Pomnik upamiętnia ofiary pacyfikacji wsi Wanaty w lutym 1944 r., której dokonali niemieccy okupanci. W odwecie za śmierć kilku żandarmów w potyczce z partyzantami Niemcy wymordowali prawie wszystkich mieszkańców wsi i zniszczyli wszystkie zabudowania. Zamordowano 108 osób, które zostały pochowane w zbiorowej mogile na cmentarzu parafialnym w Łaskarzewie.

Pomnik w Wanatach powstał w 1945 r. Na masywnym kamieniu umieszczono tablicę z napisem: „Ofiarom bestialskiego mordu hitlerowskiego dokonanego w dniu 28 lutego 1944 r. na 108 mieszk. wsi Wanaty. Społeczeństwo powiatu garwolińskiego w XV rocznicę powstania PRL. 22 VII 1959 r." W 2002 r. przed pomnikiem ustawiono tablice z nazwiskami wszystkich pomordowanych.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

NOWY PILCZYN – biblioteka publiczna założona w 1954 r.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

URZĄD MIASTA ŁASKARZEW

ul. Rynek Duży 32, 08-450 Łaskarzew, tel. 25 684 52 50, tel./fax: 25 684 50 97
e-mail: urzad@miastolaskarzew.pl, http://www.miastolaskarzew.pl/

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

ŁASKARZEW – eklektyczny kościół z 1876 r. pw. Podwyższenia Krzyża Świętego

Murowana świątynia powstała w 1876 r. staraniem ks. Jasińskiego. W 1884 r. została rozbudowana za sprawą ks. Wincentego Suprena. W 1939 r. w wyniku działań wojennych kościół został spalony, a w 1946 r. został odbudowany i rozbudowany.

W 2001 r. w podziemiach kościoła zostało otwarte Muzeum Parafialne, które jest prowadzone przez członków Stowarzyszenia Historycznego Ziemi Łaskarzewskiej. W zbiorach muzeum znajdują się eksponaty związane z historią i kulturą miasta i okolic.

W świątyni znajdują się tablice poświęcone pamięci: żołnierzy AK rejonu „Ryba" – Łaskarzew, pomordowanych i poległych w walce z niemieckim najeźdźcą; dowódcy obrony Łaskarzewa Tomasza Jabłkowskiego i jego żołnierzy, którzy polegli 17 IX 1939 r.; parafian, którzy polegli w obronie ojczyzny; bohaterów powstania styczniowego; Mariana Górczyńskiego – wójta miasta Łaskarzew, wachmistrza AK oraz komendanta placówki WiN.

W pobliżu kościoła znajduje się pomnik poświęcony pomordowanym przez NKWD w 1940 r. w Kalininie (Twerze): Adamowi Brzostowskiemu, Stanisławowi Lipskiemu, Ludwikowi Cwylowi, Stanisławowi Sierańskiemu, Romanowi Czermańskiemu i Janowi Jarzynie. Obok stoi pomnik upamiętniający 96 ofiar katastrofy lotniczej pod Smoleńskiem w 2010 r., w której zginął prezydent Lech Kaczyński.

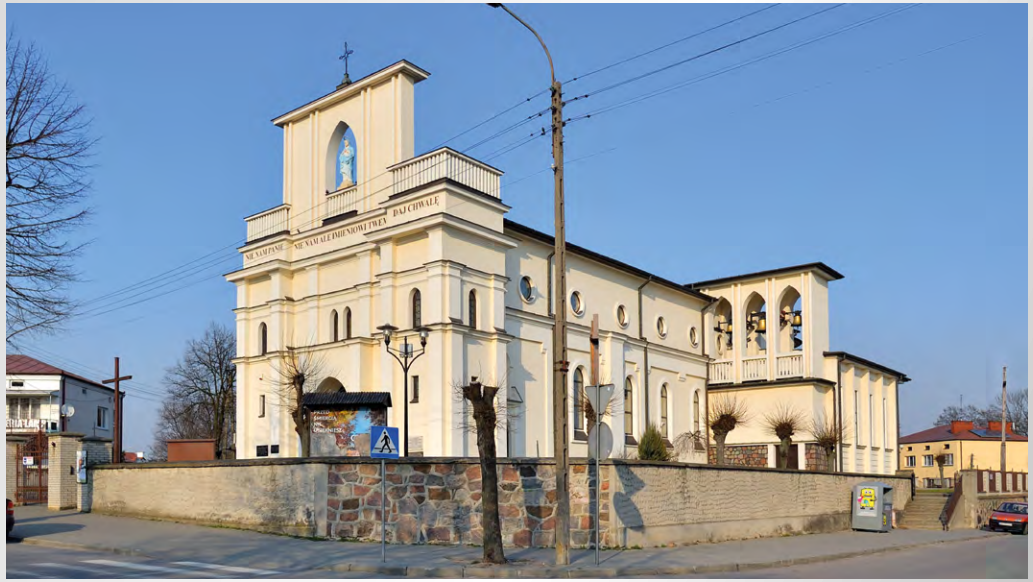

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

ŁASKARZEW – pomnik Jezusa Chrystusa z 2004 r.

Pomnik przedstawiający figurę Chrystusa Zmartwychwstałego umieszczoną na cokole został ustawiony na Rynku Dużym im. Józefa Piłsudskiego i odsłonięty 15 VIII 2004 r. Znajduje się naprzeciwko wejścia do kościoła pw. Podwyższenia Krzyża Świętego. Pomnik został ufundowany przez Kazimierę i Kazimierza Szwondrów z Sośninki.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

ŁASKARZEW – pomnik upamiętniający nadanie praw miejskich Łaskarzewowi w 1418 r.

Pomnik ustawiony jest w parku miejskim. Na okrągłym cokole umieszczono kamień, a na nim dwie tablice. Pierwszą zamontowano w 1968 r. z okazji 550-lecia nadania praw miejskich z inicjatywy władz miasta oraz Towarzystwa Miłośników Historii i Kultury Łaskarzewa, a drugą w 2018 r. z okazji 600-lecia nadania praw miejskich i 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości z inicjatywy burmistrza i rady miasta Łaskarzew.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

ŁASKARZEW – pomnik w parku poświęcony ks. Józefowi Szyszce

Ks. Józef Szyszko w latach 1900-1905 był wikariuszem parafii w Łaskarzewie. Z jego inicjatywy powstały m.in. alejki na cmentarzu w Łaskarzewie i figura Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny. Kapłan zmarł w 1919 r. Parafianie z Łaskarzewa w dowód wdzięczności wystawili mu pomnik w formie obelisku, który został poświęcony 20 stycznia 1920 r. W latach 1985 i 2012 pomnik był odnawiany.

Na pomniku widnieje godło Polski, wizerunek księdza Szyszki oraz inskrypcja: „Księdzu Józefowi Szyszko za projekt i urządzenie alei cmentarnej wspólnie z parafianami w 1902 r. W dowód pamięci i uznania obywatele miasta Łaskarzew. 20 styczeń 1920 r.”.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

ŁASKARZEW – pomnik Odzyskania Niepodległości z 1938 r.

Pomnik stoi przy alejce na cmentarz. Pomnik jest w formie kolumny umieszczonej na cokole, którą wieńczy figura orła w koronie. Na kolumnie umieszczony jest krzyż, a także napis: „Poległym w walkach o wolność Polski. Cześć ich pamięci. W 20. rocznicę odzyskania niepodległości. 1938."

Pomnik i jego otoczenie zostały odrestaurowane w 2012 r.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

ŁASKARZEW – pomnik ku czci obrońców Łaskarzewa, którzy polegli w 1939 r.

Pomnik znajduje się przy ul. Warszawskiej. Został odsłonięty w 1996 r. z inicjatywy Towarzystwa Miłośników Kultury i Historii Łaskarzewa, które zebrało potrzebne środki od mieszkańców miasta.

Pomnik upamiętnia obronę Łaskarzewa przez mieszkańców. W dniach 15-17 września 1939 r. zginęło 58 cywilów i 25 żołnierzy. W wyniku walk miasto zostało prawie w całości zniszczone. Pomnik stanął w miejscu śmierci ppor. Tomasza Jabłkowskiego.

Pomnik składa się ze stalowego karabinu, który przecina się z napisem 17 września 1939, tworząc kształt krzyża. Pod spodem znajduje się kamienna tablica, a na niej metalowy hełm. Napis głosi: „Przechodniu pochyl się w hołdzie bohaterskim obrońcom Łaskarzewa. Żołnierzom 44 pp. 13 DP poległym w dniach 15-17 września 1939 r. W miejscu śmierci ppor. Tomasza Jabłkowskiego."

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

ŁASKARZEW – figura Matki Bożej z 1904 r.

Ustawiona na cokole i nakryta baldachimem figura Matki Bożej została ufundowana w 50. rocznicę ogłoszenia przez papieża Piusa IX dogmatu o Niepokalanym Poczęciu Najświętszej Maryi Panny.

W okresie II wojny światowej przy figurze odbywały się manifestacje religijne i patriotyczne. Obecnie także pomnik jest często odwiedzany z powodów religijnych i historycznych.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

ŁASKARZEW – kościół z 1847 r. pw. św. Onufrego na cmentarzu parafialnym

W miejscu obecnego kościoła pierwotnie znajdowała się tzw. puszcza św. Onufrego, do której ok. 1710 r. mieszkańcy Łaskarzewa uciekali przed zarazą. Miejsce, w którym zmarł ksiądz niosący sakramenty do chorych, zostało otoczone lokalnym kultem, a później wystawiono tu kaplicę oraz drewniany kościół i domek dla pustelników.

W 1847 r. wybudowano murowany kościół nad kamieniem, na którym miał umrzeć wspomniany kapłan. W bogato zdobionym ołtarzu głównym znajduje się obraz św. Onufrego. Obok widnieją rzeźby świętych Piotra i Pawła.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

URZĄD GMINY MACIEJOWICE

ul. Rynek 7, 08-480 Maciejowice, tel. 25 682 57 37

e-mail: gmina@maciejowice.pl, http://maciejowice.pl/

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

MACIEJOWICE – neogotycki kościół z XIX w. pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny

Parafia w Maciejowicach sięga swoją historią średniowiecza, choć jej oficjalne ustanowienie miało miejsce w XVI w. Pierwotnie siedzibą parafii był Kochów, a Maciejowice od 1681 r. Obecny kościół został wybudowany w latach 1819-1821 dzięki staraniom Ignacego Potockiego i Ignacego Zamoyskiego. Za sprawą ks. Józefa Okińskiego świątynia została rozbudowana w 1881 r. Wtedy nabrała neogotyckich cech stylowych dzięki projektowi Leonarda Marconiego. Konsekracji świątyni dokonał bp Czesław Sokołowski w 1938 r.

Świątynia reprezentuje styl neogotycki. We wnętrzu wydzielono trzy nawy przedzielone kolumnami. Uwagę zwraca nietypowy strop, witraż przedstawiający bitwę pod Maciejowicami, a także wizerunek Trójcy Świętej. W kościele znajduje się obraz Najświętszej Matki Bolesnej Nieustającej Pomocy, który namalowano w Rzymie. W 1901 r. hrabina Celina Zamoyska ofiarowała go kościołowi. W kościele można zobaczyć także tablice pośmiertne Stanisława Kostki Zamoyskiego i Róży z Potockich Zamoyskiej z 1890 r.

W pobliżu kościoła stoi klasycystyczna dzwonnica z 1821 r., która swoim stylem przypomina kościół przed przebudową. Na terenie kościelnym stoi pomnik żołnierzy WP, Michała Jurga, Otto Szmyta oraz Osośnickiego, którzy polegli w wojnie polsko-bolszewickiej 1920 r.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

REZERWAT PRZYRODY **Kopiec Kościuszki i pomnik upamiętniający zranienie i pojmanie Tadeusza Kościuszki**

Rezerwat Kopiec Kościuszki powstał w 1989 r. w celu ochrony przyrody oraz miejsca o szczególnej wartości historycznej. Do rzadkich gatunków roślin, które występują na terenie rezerwatu, można zaliczyć: bodziszka żałobnego, kozłka bzowego, turzycę drżączkowatą, złoć żółtą czy bniec czerwony. Ochronie podlegają też fragmenty grądu, łęgu i boru mieszanego.

Na terenie rezerwatu znajduje się kopiec, od którego pochodzi jego nazwa. Został on prawdopodobnie usypany przez mieszkańców Maciejowic i okolicznych miejscowości w celu uczczenia miejsca, w którym Tadeusz Kościuszko został zraniony i wzięty do niewoli. Na kopcu ustawiony jest kamienny postument z drewnianym krzyżem. Na tablicy widnieje napis: „15.X.1817 – 15.X.1917. Krzyż ten wystawiony w setną rocznicę zgonu T. Kościuszki na miejscu, gdzie wielki wódz przelał swą krew za wolność Ojczyzny". Z tyłu znajduje się druga tablica z napisem: „Na cześć braci poległych za Ojczyznę 10 października 1794".

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

MACIEJOWICE – pomnik bitwy pod Maciejowicami z 1974 r.

Pomnik powstał przy drodze z Maciejowic do Sobolewa, w miejscu, w którym rozegrała się bitwa pod Maciejowicami w 1794 r. Charakterystycznym elementem pomnika jest kilkanaście wbitych na sztorc kos według projektu Macieja Krysiaka. Obok znajduje się kamień z tablicą, na której widnieje napis: „1794-1974 w hołdzie Tadeuszowi Kościuszce Naczelnikowi narodu i jego żołnierzom".

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

MACIEJOWICE – rynek miejski z klasycystycznym ratuszem z pocz. XIX w.

Rynek dawnego miasta znajduje się w centralnej części Maciejowic. Prostokątny plac o znacznej powierzchni wybrukowany jest polnymi kamieniami.

W centralnej części rynku znajduje się ratusz wybudowany na początku XIX w. Pełnił funkcję siedziby rady miejskiej do 1875 r., kiedy Maciejowicom odebrano prawa miejskie. W późniejszym okresie przeszedł w ręce prywatne i łączył funkcje mieszkalne z usługowymi. W latach 1974-1982 budynek przeszedł generalny remont, a od 1988 r. mieści się w nim Muzeum im. Tadeusza Kościuszki.

W ścianę ratusza wmontowana jest tablica poświęcona prezydentowi Lechowi Kaczyńskiemu, który w 2009 r. odwiedził Maciejowice.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

MACIEJOWICE – Muzeum im. Tadeusza Kościuszki

Muzeum powstało w 1988 r. decyzją wojewody siedleckiego i mieści się w dawnym ratuszu miejskim. Jest to jedyne w Polsce muzeum Tadeusza Kościuszki. Główne ekspozycje placówki związane są z postacią Tadeusza Kościuszki oraz bitwą pod Maciejowicami. Wśród eksponatów, które znajdują się w muzeum, można wymienić: fragment łóżka, na którym leżał ranny Tadeusz Kościuszko, militaria z pola bitwy oraz portret Tadeusza Kościuszki namalowany na przełomie XVIII i XIX w. Muzeum prezentuje też znaleziska archeologiczne kultury łużyckiej z pobliskiego Kochowa.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

MACIEJOWICE – pomnik Tadeusza Kościuszki z 1983 r.

Pomnik znajduje się przed maciejowicką szkołą. Figurę Naczelnika ustawiono na cokole, na którym widnieje napis: „W hołdzie Naczelnikowi Narodu Polskiego Tadeuszowi Kościuszce. Uczniowie, harcerze, nauczyciele, rodzice uczniów w 189 rocznicę insurekcji kościuszkowskiej i 40-lecie LWP. Maciejowice 10 X 1983”.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

MACIEJOWICE – pomnik upamiętniający bitwę pod Maciejowicami z 1976 r.

Pomnik wykonany według projektu Mieczysława Weltera został odsłonięty w 1976 r. Widnieje na nim wizerunek kos oraz napis: „Tadeuszowi Kościuszce, naczelnikowi narodu polskiego i jego żołnierzom. W rocznicę bitwy pod Maciejowicami społeczeństwo Maciejowic".

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

MACIEJOWICE – pomnik ku czci powstańców i obrońców ojczyzny z 2014 r.

Pomnik znajduje się w otoczeniu kościoła parafialnego. Został ufundowany przez parafian w 220. rocznicę insurekcji kościuszkowskiej. W centralnej części znajduje się krzyż i orzeł w koronie.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

MACIEJOWICE – grobowiec rodziny Zamoyskich z 1908 r.

Położony na tyłach maciejowickiego kościoła grobowiec został wykonany z granitu według projektu Ksawerego Makowskiego. Prace wykonawcze nadzorował Kazimierz S. Dutkiewicz. Grobowiec powstał z inicjatywy Andrzeja Przemysława hr. Zamoyskiego. Stał się nowym miejscem pochówku rodziny Zamoyskich, która do tej pory użytkowała kaplicę na cmentarzu parafialnym.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

MACIEJOWICE – plebania z 1898 r.

Murowany budynek plebanii wpisany jest do rejestru zabytków.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

MACIEJOWICE – budynek dawnego szpitala z 1796 r.

Budynek został wybudowany w zachodniej części rynku miejskiego w 1796 r. Powstał za sprawą Stanisława Kostki Zamyskiego, który wypełnił tym samym wolę swojej matki Konstancji z Czartoryskich Zamoyskiej. Budynek od początku pełnił funkcję szpitala i przytułku dla osób starszych i ubogich.

PODZAMCZE – zespół pałacowo-parkowy z pocz. XIX w.

W skład zespołu pałacowo-parkowego wchodzą: pałac, oficyna, rządcówka, budynek dawnej szkoły rolniczej, neogotyckie stajnie, baszta oraz park krajobrazowy z kilkusetletnimi drzewami.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

PODZAMCZE – klasycystyczny pałac Zamoyskich z 1806 r.

Pałac został wybudowany na zlecenie Stanisława Zamoyskiego według projektu Fryderyka Alberta Lessala. Budynek został częściowo posadowiony na fundamentach dawnego zamku, który został zniszczony w czasie powstania kościuszkowskiego. Obecny kształt pałacu pochodzi z II poł. XIX w., kiedy został on przebudowany według projektu Ksawerego Dionizego Makowskiego.

Pałac jest murowany z cegły, piętrowy, otynkowany, z czterospadowym dachem. W centralnej części budynku znajduje się czterokolumnowy portyk dźwigający balkon.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

PODZAMCZE – ruiny neogotyckiej baszty z I poł. XIX w.

Neogotycka baszta zbudowana była z czerwonej cegły na planie koła. Posiadała trzy kondygnacje, które łączyły wewnętrzne spiralne schody.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

PODZAMCZE – pomnik upamiętniający ostatni bój Tadeusza Kościuszki

Niewielki pomnik na terenie zespołu parkowo-pałacowego został odsłonięty w 1994 r., w 200. rocznicę bitwy pod Maciejowicami. Na granitowej tablicy widnieje wizerunek Tadeusza Kościuszki oraz inskrypcja.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

SAMOGOSZCZ – neogotycki kościół z 1863 r. pw. św. Jadwigi Śląskiej

Murowana świątynia została wybudowana przez Juliana Ankiewicza według planów Henryka Marconiego na zlecenie Stanisława Zamoyskiego i jego żony, Róży z Potockich. W 1878 r. kościół został konsekrowany przez bp. lubelskiego Walentego Baranowskiego.

Kościół jest jednonawowy, a wyposażenie jego wnętrza pochodzi częściowo z poprzednich świątyń. Cennymi zabytkami są: rokokowa ambona z XVIII w., marmurowa chrzcielnica z XVII w. i kielich z tego samego okresu. W 2017 r. do świątyni sprowadzono relikwie patronki – św. Jadwigi Śląskiej.

Obok świątyni znajduje się dzwonnica nawiązująca do niej stylem. Została wybudowana w tym samym okresie co kościół. W skład kompleksu kościelnego wchodzi też dom zakonny Sióstr Służek NMP Niepokalanej.

SAMOGOSZCZ – plebania z 1844 r., przebudowana w 1878 r.

Murowana plebania wpisana jest do rejestru zabytków.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

URZĄD GMINY MIASTKÓW KOŚCIELNY

ul. Rynek 6, 08-420 Miastków Kościelny, tel. 25 751 12 86, fax: 25 751 12 86
e-mail: gmina@miastkowkoscielny.pl, http://www.miastkowkoscielny.pl/

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

MIASTKÓW KOŚCIELNY – neogotycki kościół z pocz. XX w. pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny

Kościół powstał w latach 1901-1903 z wykorzystaniem murów świątyni z XVI w. Autorem projektu obecnego budynku był Tadeusz Czerwiński. Według jego zaleceń podwyższono mury kościoła, dobudowano wieżę, kaplicę od strony południowej, a także zakrystię i skarbiec. Z dawnej świątyni zachowały się m.in. mury prezbiterium i wschodniej części nawy. W 1904 r. kościół konsekrował bp Franciszek Jaczewski.

Świątynia jest jednonawowa, a elementem charakterystycznym bryły budynku jest pojedyncza wieża. We wnętrzu znajdują się: renesansowa, XVI-wieczna płyta nagrobna Jana Prażmowskiego, właściciela Miastkowa Kościelnego, epitafium Aleksandra Bnińskiego, senatora Królestwa Polskiego, klasycystyczne epitafium Piotra Gąssowskiego, sędziego pokoju, epitafium Stanisława Gąssowskiego z rzeźbioną głową zmarłego.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

MIASTKÓW KOŚCIELNY – pałac Nogalin z 1880 r.

Pałac w swoim obecnym kształcie powstał na zlecenie Ignacego Gąssowskiego. Wcześniej istniał w tym miejscu parterowy dwór, który powstał na początku XIX w., a w połowie wieku został rozbudowany o dodatkowe skrzydło. W 1880 r. budynek został powiększony o piętro, wybudowano wieżę oraz ujednolicono architektoniczne dekoracje. W 1947 r. budynek przeszedł na własność skarbu państwa i w różnych okresach czasu pełnił rolę siedziby Milicji Obywatelskiej, przedszkola, PGR, a także mieszkania zastępczego dla potrzebujących rodzin. Od 2002 r. pałac znajduje się w rękach prywatnych, pełniąc rolę centrum balowo-rekreacyjnego.

Neorenesansowy pałac, łączący też cechy innych stylów, posiada nieregularny kształt. Łączy on szeregowo pięć budynków powstałych w różnych okresach, co powoduje architektoniczną dysharmonię.

Pałac otoczony jest 15-hektarowym parkiem z licznymi okazami starodrzewu.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

MIASTKÓW KOŚCIELNY – pomnik ku czci bohaterów Miastkowszczyzny z 1964 r.

Pomnik upamiętnia żołnierzy Batalionów Chłopskich i Armii Krajowej, którzy polegli w latach 1939-1944 oraz zostali pomordowani w okresie stalinowskim. Pomnik składa się kamiennego cokołu, na którym umieszczono tablice oraz krzyż. Obok znajdują się dwie tablice ustawione w 2018 r.

Dawniej na pomniku widniał napis: „Bohaterom Miastkowszczyzny poległym w walce o wolność i demokrację w XX-lecie Polski Ludowej", który później zmieniono na: „Żołnierzom Batalionów Chłopskich i Armii Krajowej ziemi miastkowskiej poległym w walce o wolność ojczyzny w latach 1939-1944 i pomordowanym w okresie stalinowskim. Cześć ich pamięci."

Na dolnej tablicy widnieje napis: „Polaku wiedz, Ojczyzno pamiętaj. Z rejonu Miastkowszczyzny w latach 1939-1945 zginęło 22 żołnierzy Batalionów Chłopskich z rąk faszystowskich. W 40-lecie zwycięstwa nad faszyzmem."

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

ZWOLA PODUCHOWNA – barokowy, drewniany kościół z XVII w. pw. św. Anny

Świątynia została wybudowana przed 1687 r. z fundacji biskupa poznańskiego Stefana Wierzbowskiego. W 1787 r. kościół został odrestaurowany, a w 1830 r. przebudowany. W 1939 r. dostawiono zakrystię. W 1997 r. przeprowadzono remont generalny pod kierunkiem proboszcza, ks. Włodzimierza Tendorfa.

Kościół jest drewniany, o konstrukcji zrębowej, oszalowany, wybudowany na planie prostokąta. Budynek nakryty jest oddzielnymi dachami nad nawami i prezbiterium, które przykryte są blachą. Wnętrze podzielone na nawy dwoma rzędami słupów. Barokowy ołtarz głównym pochodzi z końca XVIII w., natomiast ołtarze boczne – także w stylu barokowym – wykonano w końcu XVII w.

W pobliżu kościoła stoi drewniana dzwonnica z XVIII w. Jest to obiekt jednokondygnacyjny o konstrukcji słupowej wybudowany na planie kwadratu.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

STARY MIASTKÓW – ChillZone Centrum Paintballowe

ChillZone to centrum rekreacji i aktywnego wypoczynku. Teren pomiędzy rzeką Wilgą i lasem stwarza warunki do organizowania różnorodnych imprez. Pole speed-ballowe pozwala na stawianie pierwszych kroków w uprawianiu sportowej odmiany paintballa. W ofercie są także boiska do gry w piłkę siatkową i piłkę nożną.

Fot. z arch. Piotra Domańskiego

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

OZIEMKÓWKA – malowniczy odcinek rzeki Wilgi wraz z drewnianym mostem

Dolina Wilgi należy do Nadwiślańskiego Obszaru Krajobrazu Chronionego, na terenie gminy Miastków Kościelny jej bieg jest uregulowany. Rzeka bardzo dobrze nadaje się do spływów kajakowych.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

URZĄD GMINY PARYSÓW

ul. Kościuszki 28, 08-441 Parysów, tel. 25 685 53 19, 25 685 53 70

e-mail: ug@parysow.pl, http://parysow.pl/

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

PARYSÓW – neobarokowy kościół z pocz. XX w. pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny

Kościół został wybudowany w latach 1914-1925 dzięki staraniom księży: Władysława Wachowicza, Michała Beneta i Franciszka Dąbrowskiego. Powstał w miejscu rozebranego wcześniej drewnianego kościoła. W 1926 r. został konsekrowany przez bp. Czesława Sokołowskiego. W 1944 r. został uszkodzony podczas pożaru Parysowa.

Świątynia została wybudowana w stylu neobarokowym. Uwagę zwraca fasada z dwiema wieżami, ozdobiona licznymi gzymsami i ryzalitami.

Część wyposażenia i wystroju neobarokowego kościoła pochodzi z wcześniejszych świątyń. Szczególnie cennym zabytkiem jest późnorenesansowy ołtarz z XVII w. z obrazem Matki Bożej Parysowskiej z I poł. XVIII w.

W świątyni znajdują się tablice poświęcone: żołnierzom WP – mieszkańcom gminy Parysów – którzy polegli w 1939 r.; Sybirakom, którzy w latach 1944-1947 byli więzieni w łagrach Borowicze, Świerdłowsk i Riazań-Diaglewo.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

PARYSÓW – pomnik ku czci żołnierzy Armii Krajowej placówki Parysów obwodu „Gołąb”

Kamień z dwiema tablicami znajduje się na rynku, w pobliżu kościoła. Na większej tablicy widnieje napis: „Bohaterom walk o wolność ojczyzny. Żołnierzom Armii Krajowej placówki Parysów obwodu „Gołąb”. Organizatorom i dowódcom placówki: por. Teofilowi Zającowi ps. „Turek”, por. Bolesławowi Wójcikowi ps. „Rogaliński”, por. Stefanowi Zającowi ps. „Zafan”, kpt. Piotrowi Nowakowi ps. „Pietia”, oddziałowi dywersyjnemu pod dowództwem sierż. Mieczysława Metery ps. „Jaguar”, oddziałowi sformowanemu do akcji „Burza” pod dowództwem ppor. Stanisława Pielasy ps. „Selen”, konspiracyjnej drukarni AK, mieszczącej się w domu Jana Witkowskiego ps. „Kos”, prowadzonej przez Piotra Wollenberga ps. „Świstak” i Romana Ciszka ps. „Rym”, oddziałowi „Wolność i Niezawisłość” pod dowództwem pchor. Stanisława Dziugełła ps. „Góra-Wiesław”. Parysów 6 września 1992 r. Pomnik ten wznieśli towarzysze broni i miejscowe społeczeństwo.” Na mniejszej tablicy widnieje inskrypcja: „Tu złożona jest ziemia z mogił zamordowanych w Katyniu. Parysów 3 V 1998 r.”.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

PARYSÓW – pomnik ku czci poległych podczas akcji rozbrajania Niemców w Parysowie w 1918 r.

Kamień z tablicą znajduje się przed budynkiem urzędu gminy Parysów. Na tablicy widnieje napis: „Nie o każdym mówi historia. Wy zapisaliście się na jej kartach swoim bohaterskim czynem w Parysowie dnia 11 XI 1918 r. W czasie rozbrajania Niemców złożyliście najwyższą ofiarę – własne życie – zostawiając potomnym szlachetne wzorce patriotycznych postaw. Wyryte tu nazwiska – Frelek Jan, Frelek Józef, Szeląg Józef – pragnie ocalić od zapomnienia społeczeństwo 11 XI 1988 r.”

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

PARYSÓW – wiatrak koźlak z II poł. XIX w.

Drewniany wiatrak został wybudowany w miejscowości Regut w gminie Celestynów, a do Parysowa został przeniesiony w 1945 r. Pracował do lat 60. XX w. obsługiwany przez Kazimierza Gocia. W tym czasie korzystali z niego przede wszystkim mieszkańcy Parysowa i okolic.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

PARYSÓW – kaplica cmentarna z XIX w. pw. św. Rocha

Kaplica cmentarna powstała w II ćw. XIX w. w starej części cmentarza parafialnego za sprawą ks. Kazimierza Wiśniewskiego. W 2008 r. została wpisana do rejestru zabytków.

Przed kaplicą znajduje się symboliczny nagrobek Leopolda Eysymontta, który został pochowany w środku świątyni. Zmarły w 1862 r. był dziedzicem dóbr Kozłów i kapitanem Wojska Polskiego.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

PARYSÓW – nagrobek Michała Pełczyńskiego, topografa i generała brygady Wojska Polskiego zmarłego w 1833 r.

Na nagrobku, który ma formę obelisku zwieńczonego krzyżem, w 1985 r. umieszczono wizerunek oraz tabliczkę z życiorysem Michała Pełczyńskiego. Generał brygady brał udział w wielu kampaniach wojennych swojej epoki, m.in. w wojnie polsko-rosyjskiej 1792 r., powstaniu kościuszkowskim oraz wojnach napoleońskich, za co został odznaczony Złotym Krzyżem Virtuti Militari.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

ŁUKÓWIEC – pomnik upamiętniający koncentrację żołnierzy Armii Krajowej w ramach akcji „Burza”

Pomnik w formie głazu z tablicą stoi przy drodze z Parysowa do Puznówki. Na tablicy widnieje napis: „W ramach operacji Burza w tym miejscu była koncentracja żołnierzy Armii Krajowej placówki Parysów 26 lipca 1944 r.”.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

ŁUKÓWIEC – kapliczka murowana z 1894 r.

Murowana kapliczka z wnęką, w której znajduje się figurka Matki Boskiej.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

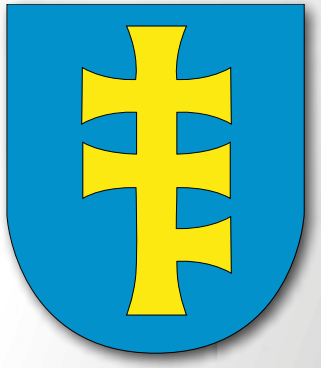

URZĄD MIASTA I GMINY PILAWA

Aleja Wyzwolenia 158, 08-440 Pilawa, tel. 25 685 61 31, 25 685 61 15, 25 685 61 10 fax: 25 685 60 83, e-mail: urzad@pilawa.com.pl, http://www.pilawa.com.pl/

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

PILAWA – dworzec kolejowy z ok. 1877 r.

Dworzec powstał ok. 1877 r. w związku z otwarciem Kolei Nadwiślańskiej. Jest to budynek wykonany z tzw. muru pruskiego. Drewniane belki wypełnione są cegłami, tworząc ściany. Dworzec jest parterowy, wybudowany na planie prostokąta, z wielospadowym dachem pokrytym blachą. Dworzec był wielokrotnie modernizowany.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

PILAWA – wieża ciśnień z przełomu XIX i XX w.

Wieża ciśnień pierwotnie służyła do zaopatrywania parowozów i okolicznych zabudowań kolejowych w wodę. Została wybudowana z cegły na planie wieloboku i posiada trzy kondygnacje. Jej wysokość wynosi 21 m.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

TRĄBKI – figura św. Jana Nepomucena z 1862 r.

Figura czeskiego świętego związana jest z pobliską hutą szkła „Czechy". Została ustawiona na terenie osady pracowniczej. Postać św. Jana Nepomucena wykonana jest z żeliwa i ustawiona na kamiennym cokole. Na pomniku widnieją napisy: „Boże błogosław naszej pracy 1862" oraz „Czechy założone w roku 1835".

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

TRĄBKI – pomnik ku czci założyciela huty szkła w Trąbkach Ignacego Hordliczki z końca XIX w.

Pomnik w formie obelisku został ustawiony na usypanym kopcu ziemnym otoczonym wodą. Pomnik z stylu klasycystycznym wykonano z piaskowca i zwieńczono metalowym krzyżem.

Obiekt upamiętnia Ignacego Hordliczkę, czeskiego przedsiębiorcę, który założył hutę szkła w Trąbkach. Był pionierem produkcji szkła luksusowego na terenie Polski, a huta w Trąbkach stała się najważniejszym przedsiębiorstwem tego typu na terenie guberni lubelskiej imperium rosyjskiego.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

TRĄBKI – pseudoromański kościół z 1934 r. pw. św. Józefa

Parafia w Trąbkach powstała w 1924 r., a w 1928 r. rozpoczęto budowę kościoła. Ukończono ją w 1934 r. Prace związane były z rozwijającą się w pobliżu hutą szkła, która przyciągała nowych osadników. Świątynia została konsekrowana w 1975 r.

Budynek jest ceglany, w typie bazyliki, z dwoma wieżami pełniącymi rolę dzwonnic. Wnętrze podzielone jest na trzy nawy, ołtarz główny i boczne wykonane są z drewna. Budynek zachowuje styl pseudoromański, który przełamywany jest elementami klasycystycznymi i barokowymi.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

ŁUCZNICA – zespół dworsko-parkowy z ok. 1840 r.

Dwór został wykonany w stylu klasycystycznym na zlecenie rodziny Potockich, do której należał majątek wchodzący w skład dóbr osieckich.

Budynek jest parterowy, podpiwniczony, nakryty czterospadowym dachem uskokowym. Frontowe wejście poprzedzone jest dwukolumnowym gankiem, a od ogrodu znajduje się ganek czterokolumnowy wspierający balkon. Dwór otoczony jest przez park krajobrazowy z okazami pomnikowych drzew.

Dwór obecnie jest siedzibą stowarzyszenia „Akademia Łucznica", które zajmuje się propagowaniem wiedzy o kulturze i sztuce oraz promocją rękodzieła.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

ŁUCZNICA – mogiła 46 powstańców styczniowych poległych w 1863 r.

W mogile pochowanych jest 46 powstańców z oddziałów Józefa Jankowskiego, Adama Zielińskiego i Jana Matlińskiego, którzy polegli w potyczce z Kozakami. 18 marca 1863 r. zostali napadnięci w lesie pomiędzy Łucznicą a Natolinem, kiedy wycofywali się po bitwie pod Zambrzykowem.

Na kopcu ustawiono granitowy obelisk z krzyżem i napisem: „Poległym 1863 r.". Obok znajduje się drewniany krzyż z 1921 r. oraz tablica z 2008 r. z napisem: „W hołdzie bohaterom powstania styczniowego. W mogile spoczywa 46 powstańców z oddziałów Józefa Jankowskiego, Jana Matlińskiego i Adama Zielińskiego poległych 18 marca 1863 r. w lasach między Natolinem a Łucznicą. Tym, którzy życie oddali za ojczyznę, społeczeństwo Pilawy 28.11.2008 r.".

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

PUZNÓWKA – zbiorowa mogiła powstańców styczniowych, żołnierzy poległych w latach 1914-1918, 1920 i 1939-1944

Mogiła znajduje się przy drodze w kierunku Poschły. Kopiec zwieńczony jest krzyżem. U jego podnóża znajduje się kolejny krzyż oraz tablica z napisem: „Pamięci poległym w czasie walk I wojny światowej 1914-1918, wojny polsko-rosyjskiej 1919-1920, II wojny światowej 1939-1945. Ojczyzna to ziemia i groby. Narody tracąc pamięć – tracą życie. My pamiętamy. Puznówka 1998 r.”.

GOCŁAW – mogiła powstańców styczniowych poległych w bitwie pod Żelazną w 1863 r.

Bitwa została stoczona 25 stycznia 1863 r. pomiędzy oddziałem powstańczym Ludwika Żychlińskiego a wojskiem rosyjskim. Walki toczyły się pomiędzy folwarkiem Żelazna oraz wsiami Gocław i Lubice, po obu stronach traktu lubelskiego. Mogiła jest ogrodzona, a na tablicy widnieje napis „Zbiorowa mogiła powstańców 1863 roku”.

TRĄBKI – zespół dworsko-parkowy z 1838 r.

Powstanie zespołu dworskiego związane było z założeniem w jego pobliżu huty szkła „Czechy” przez Ignacego Hordliczkę. Przedsiębiorca wybudował siedzibę w stylu ziemiańskim, w której później zamieszkał.

Klasycystyczny dwór został wybudowany na planie prostokąta. Budynek jest parterowy, otynkowany, z czterospadowym dachem. W tympanonie umieszczono inicjały Ignacego Hordliczki oraz datę MDCCCXXXVIII. Czterokolumnowy ganek prawdopodobnie został dobudowany na pocz. XX w.

Na zespół dworski składa się również urządzony w stylu romantycznym park z licznymi nasadzeniami krzewów i drzew oraz sadzawką.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

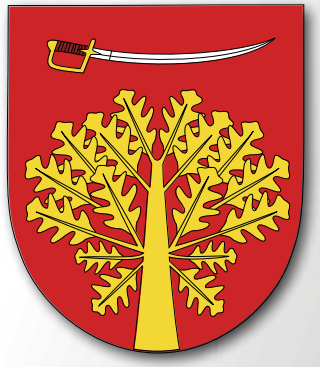

URZĄD GMINY SOBOLEW

ul. Rynek 1, 08-460 Sobolew, tel. 25 682 50 23, fax: 25 683 27 36
e-mail: sobolew@sobolew.pl, https://www.sobolew.pl/

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

SOBOLEW – drewniany kościół pw. św. św. Piotra i Pawła z 1708 r., przebudowany w 1916 r.

Drewniany kościół był pierwotnie kaplicą wybudowaną w 1708 r. Wraz ze staraniami o ustanowienie w Sobolewie parafii podjęto prace rozbudowy świątyni, które zainicjował ks. Leon Kalinowski. Przedłużono wtedy nawę kościoła i dobudowano fasadę z gankiem i dwiema wieżami. W 1990 r. główne życie religijne parafii przeniosło się do nowo wybudowanego murowanego kościoła, ale drewniana świątynia nadal jest wykorzystywana przez wiernych.

Budynek jest jednonawowy. Elementem charakterystycznym jest fasada z gankiem i balkonem wspartym na czterech słupach, a także dwie wieże.

We wnętrzu świątyni znajduje się wyposażenie z różnych okresów. Najcenniejszym zabytkiem jest XVI-wieczna, późnogotycka figura Chrystusa Ukrzyżowanego. Oprócz niej w kościele znajdują się: XVII-wieczna chrzcielnica, obraz Matki Bożej Niepokalanie Poczętej z XVII w., barokowe rzeźby św. św. Pawła i Piotra z XVIII w.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

SOBOLEW – pomnik żołnierzy Polski Podziemnej poległych w latach 1939-1945

Pomnik stoi w miejscu straceń żołnierzy Polski Podziemnej z Sobolewa i okolic w czasie II wojny światowej. Na tablicach wypisano imiona i nazwiska pomordowanych.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

GODZISZ – zespół dworski z ok. 1934 r.

Drewniany dwór został wybudowany ok. 1934 r. w stylu obiektów letniskowych dla rodziny Kwaśniewskich z Warszawy.

Parterowy budynek rozlokowany jest na planie prostokąta, nakryty dwuspadowym dachem. Od frontu znajdują się dwa wejścia poprzedzone werandami.

W otoczeniu dworu znajdują się zabudowania gospodarcze oraz park z kilkoma zachowanymi okazami starodrzewu.

GODZISZ – pomnik-drzewo, pod którym miał odpoczywać Tadeusz Kościuszko przed bitwą pod Maciejowicami

Drzewo znajduje się przy drodze Sobolew – Oronne. Pod drzewem znajduje tablica z napisem: „Pod tym drzewem odpoczywał przed bitwą maciejowicką niewygasłej pamięci bohater, Narodu Naczelnik Tadeusz Kościuszko, któremu w hołdzie tablicę tę umieścił w roku 1929 sejmik garwoliński". Drugą tablicę w 2004 r., w 210. rocznicę insurekcji kościuszkowskiej ufundowała rada gminy Sobolew i Liceum Ogólnokształcące im. T. Kościuszki w Sobolewie.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

CHOTYNIA – dwór z 1808 r., przebudowany w 2003 r.

Dwór powstał na zlecenie Stanisława Graybnera, ale w kolejnych latach często zmieniał właścicieli, a także był modernizowany. Obecnie dwór, który w latach 1999-2003 został gruntownie odrestaurowany, jest w rękach prywatnych i pełni rolę luksusowego hotelu i centrum konferencyjnego.

Budynek jest murowany, parterowy, nakryty czterospadowym dachem z półokrągłymi oknami. Utrzymany w stylu klasycystycznym. Przed wejściem portyk z dwiema parami kolumn i trójkątnym przyczółkiem. W czasie ostatniej przebudowy dach pokryto strzechą.

W pobliżu dworu znajduje się murowana stajnia-wozownia z pocz. XIX w.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

GOŃCZYCE – drewniany kościół z 1740 r. pw. Trójcy Świętej

Drewniany kościół powstał w 1740 r. na miejscu poprzedniej świątyni z inicjatywy Kazimierza Grabowskiego, starosty trzebieszowskiego. W latach 1864 i 1871 był odnawiany, a w latach 1893 i 1934 powiększany. Dobudowano m.in. zakrystie i skarbczyk. Obecnie kościół nie jest wykorzystywany w związku z wybudowaniem nowej świątyni.

Kościół jest jednonawowy, wykonany w konstrukcji zrębowej, z dwuspadowym dachem nakrytym blachą. Na belce tęczowej znajduje się krucyfiks z XVII w. Barokowe wyposażenie wnętrza zostało przeniesione do nowego kościoła, który został wybudowany obok starej świątyni w latach 1997-2002.

W pobliżu znajduje się drewniana dzwonnica z pocz. XX w.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

GOŃCZYCE – figura Chrystusa niosącego krzyż z 1906 r.

Wpisana do rejestru zabytków piaskowcowa figura Chrystusa ustawiona na granitowym cokole jest cennym przykładem sztuki kamieniarskiej na terenie powiatu garwolińskiego.

Rzeźbę zaprojektował Ferdynand Rawicz-Staszewski z Częstochowy. Wykonano ją z piaskowca i granitu, a jej wymiary wynoszą 440 x 120 x 86 cm.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

GOŃCZYCE – mogiła żołnierzy poległych 12 września 1939 r.

Mogiła znajduje się na cmentarzu parafialnym w Gończycach. Na mogile znajduje się krzyż oraz tablica z napisem: „Zbiorowa mogiła żołnierzy Wojska Polskiego poległych w obronie ojczyzny dn. 12 IX 1939 r. Pokój ich duszom."

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

URZĄD GMINY TROJANÓW

08-455 Trojanów 57A, tel. 25 682 71 20, 25 682 71 21, 25 682 71 07, 25 682 76 31
fax: 25 6827195, e-mail: ug@trojanow.pl, http://www.trojanow.pl/

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

KORYTNICA – Parafialne Muzeum Ziemi Trojanowskiej

Otwarte w 2018 r. Parafialne Muzeum Ziemi Trojanowskiej mieści się w odrestaurowanym budynku organistówki w parafii św. Bartłomieja w Korytnicy. Muzeum przechowuje nie tylko pamiątki związane z powstaniem i działalnością parafii, ale także informacje o kulturze dworskiej i ludowej terenu, na którym się znajduje. Część wystawy poświęcona jest Tadeuszowi Kościuszce, który przebywał w Korytnicy przed bitwą pod Maciejowicami i po niej, także malarzowi Leonowi Wyczółkowskiemu, który bywał w dworze w Korytnicy. Część ekspozycji dotyczy też II wojny światowej.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

KORYTNICA – klasycystyczny dwór z 1868 r.

Dwór został wybudowany dla Józefa Longina Obrąpalskiego. Obecnie jest w rękach prywatnych.

Klasycystyczny budynek jest parterowy z piętrową częścią środkową, a jego poszczególne części nakryte są dwuspadowymi dachami. Przed wejściem znajduje się czterokolumnowy ganek wspierający balkon. Dwór posiada symetryczne przybudówki, które nadają całości nieco willowy charakter.

W pobliżu zachował się park z licznymi okazami starodrzewu. Zachowanym elementem jest także aleja dojazdowa oraz gazon przed budynkiem. W pobliżu znajduje się również murowany spichlerz.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

PODEBŁOCIE – drewniany budynek stacji kolejowej Życzyn z 1879 r.

Drewniany budynek dworca na stacji kolejowej Życzyn znajduje się na trasie Kolei Nadwiślańskiej, która została otwarta w 1877 r. Z tego okresu pochodzi też budynek, który był wielokrotnie odnawiany, a dziś w części jest obiektem mieszkalnym.

Obiekt jest piętrowy. Pierwotnie służył podróżującym koleją, a także pracownikom kolei, dla których w budynku urządzono mieszkania. Zachowany jest w dobrym stanie.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

ŻYCZYN – pseudobarokowy kościół z 1949 r. pw. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski

Kościół został wybudowany staraniem księży Wacława Lechowicza i Juliana Borkowskiego. Został konsekrowany w 1952 r. przez bp. Ignacego Świrskiego. Świątynia jest murowana, otynkowana, wybudowana na planie krzyża, trzynawowa. W zwieńczeniu fasady znajduje się sygnaturka. Obok znajduje się drewniana dzwonnica oraz kilka okazów starodrzewu. W pobliżu jest także dom zakonny Sióstr Albertynek Posługujących Ubogim.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

DĘBÓWKA – zespół dworski Życzyn z II poł. XIX w.

Dwór powstał w II poł. XIX w. W 1922 r. został przejęty przez Zgromadzenie Sióstr Albertanek, które urządziły w nim przytułek. Obecnie w budynku mieści się dom pomocy społecznej dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie.

Założenie dworskie obejmowało: dwór, park, zabudowania folwarczne, czworaki, ogrody warzywne, sady oraz las. Dwór i rządcówka zostały przebudowane, a z zabudowań folwarcznych zachowała się jedynie obora z czerwonej cegły.

JABŁONOWIEC – ośrodek wypoczynkowy Tęcza

Ośrodek wypoczynkowy położony jest w otoczeniu lasów, stawów i w okolicy rzeki Okrzejki. Dyspozycji klientów oddana jest bogata baza wypoczynkowa z 150 miejscami noclegowymi, salami konferencyjnymi, boiskami sportowymi i placami zabaw.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

URZĄD GMINY WILGA

ul. Warszawska 38, 08-470 Wilga, tel. 25 685 30 70, tel./fax: 25 685 30 71
e-mail: ugwilga@interia.pl, http://www.ugwilga.pl/

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

MARIAŃSKIE PORZECZE – sanktuarium Matki Boskiej Bolesnej z 1776 r.

Kościół powstał staraniem Józefa Lasockiego, dziedzica pobliskiego Siedzowa. W 1776 r. zapoczątkował on budowę świątyni, kiedy poprzednia spłonęła w 1769 r. W latach 1905, 1951 i 1965 kościół był remontowany, a w latach 1990-1994 został poddany gruntownej odnowie.

Drewniany kościół jest trzynawowy, pokryty gontem, a elementem charakterystycznym bryły jest fasada z dwiema wieżami zwieńczonymi hełmami.

Wnętrze ozdobione jest późnobarokową polichromią iluzjonistyczną wykonaną według projektu Jana Niezabitowskiego. Malowidła wykonano na zagruntowanym drewnie lub umieszczonych na ścianach płótnach. Polichromie w 1933 r. zostały odnowione przez Władysława Zycha. Na uwagę zasługuje też obraz Matki Boskiej Goźlińskiej przywieziony przez św. Stanisława Papczyńskiego z rodzinnego Podegrodzia.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

MARIAŃSKIE PORZECZE – budynek plebanii z II poł. XIX w.

Budynek plebanii pierwotnie pełnił rolę klasztoru księży Marianów. Kiedy w 1864 r. nastąpiła kasata zakonu, budynek przejęli księża diecezjalni, przystosowując go na plebanię.

Budynek jest murowany z cegły, parterowy, z dwukolumnowym gankiem od frontu.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

MARIAŃSKIE PORZECZE – pamiątkowe kamienie przed kościołem

Cztery kamienie zostały ustawione w różnych latach i z różnych okazji. Pierwszy, odsłonięty w 2014 r., upamiętnia żołnierzy Batalionów Chłopskich i działaczy Ruchu Ludowego, którzy polegli i byli represjonowani w latach 1939-1956. Drugi, odsłonięty w 2016 r., upamiętnia prof. Aleksandra Jabłonowskiego, wybitnego historyka, który urodził się w Goźlinie. Trzeci, odsłonięty w 2016 r., został ufundowany w roku kanonizacji św. Stanisława Papczyńskiego oraz w 50. rocznicę cudownego ocalenia kościoła od pożaru. Czwarty kamień został ustawiony w 100-lecie odzyskania przez Polskę niepodległości.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

MARIAŃSKIE PORZECZE – pomnik upamiętniający zrzut aliancki 27 IV 1944 r.

Pomnik ma formę kamienia, na którym wyryto inskrypcję: „W tym rejonie nocą 27 kwietnia 1944 r. na placówce odbiorczej „Kubek" „Waza" oddział żołnierzy Armii Krajowej dowodzony przez por. Karola Pieczykolana „Sławosza" i ppor. Stanisława Mierzikowicza „Mirzę" przyjął aliancki zrzut lotniczy broni z Włoch wykonany przez polską załogę PAF w składzie: ppor. Ludwik Domański, chor. Artur Dunajewski, chor. Jan Lewandowski, chor. Bronisław Środoń, st. sierż. Tadeusz Niezręcki, st. sierż. Józef Padzik, sierż. Aleksander Anderman, sierż. Marian Strączek".

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

GOŹLIN GÓRNY – figura św. Jana Nepomucena z 1922 r.

Figura świętego ustawiona jest na cokole, na którym wymienieni są fundatorzy – Marianna i Antoni Zielińscy.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

SKURCZA – pomnik saperów i skansen bojowy

Skansen leży przy trasie nadwiślańskiej, w miejscu, w którym żołnierze polscy i radzieccy w 1944 r. przekroczyli Wisłę po zbudowanym przez siebie moście. Okazały pomnik polskich saperów, którzy w 58 godzin wybudowali most, stanął w 1956 r. Obok są kamienie poświęcone każdej jednostce biorącej udział w przeprawie, a także schemat wybudowanego mostu. W niewielkim skansenie znajdują się przykłady broni artyleryjskiej.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

SKURCZA – cmentarz z czasów I wojny światowej

Cmentarz powstał w 1918 r. Spoczywa na nim ok. 100 żołnierzy z armii niemieckiej i rosyjskiej, którzy polegli w czasie I wojny światowej. Obszar otoczony okrągłym kamiennym murkiem zawiera kilka kamieni, na których wyryto informacje dotyczące poległych.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

WILGA – neogotycki kościół z 1918 r. pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny

Kościół powstał w miejscu poprzedniego, drewnianego, który spłonął w czasie I wojny światowej. Starania o jego wybudowanie podjął ks. Jan Bednarek w 1913 r. Świątynia została wykonana według planów Kazimierza Pleszczyńskiego.

Świątynia prezentuje styl neogotycki. Jest wybudowana z czerwonej cegły. Od frontu posiada wieżę, a nad skrzyżowaniem naw sygnaturkę.

W kościele znajdują się ołtarze, główny i dwa boczne, wykonane według odnalezionych projektów z 1914 roku. Witraże, które znajdują się w świątyni, zostały wykonane w pracowni Romana Godlewskiego w Ciechanowcu.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

WILGA – grobowiec rodziny Łaskich z rzeźbą Matki Bożej Niepokalanie Poczętej z pocz. XX w.

Grobowiec w formie kopca znajduje się na cmentarzu parafialnym. Na szczycie mogiły znajduje się wykonana z piaskowca figura Matki Bożej Niepokalanie Poczętej mierząca 180 cm. W grobowcu pochowani są członkowie rodziny Łaskich, właścicieli dóbr Celejów.

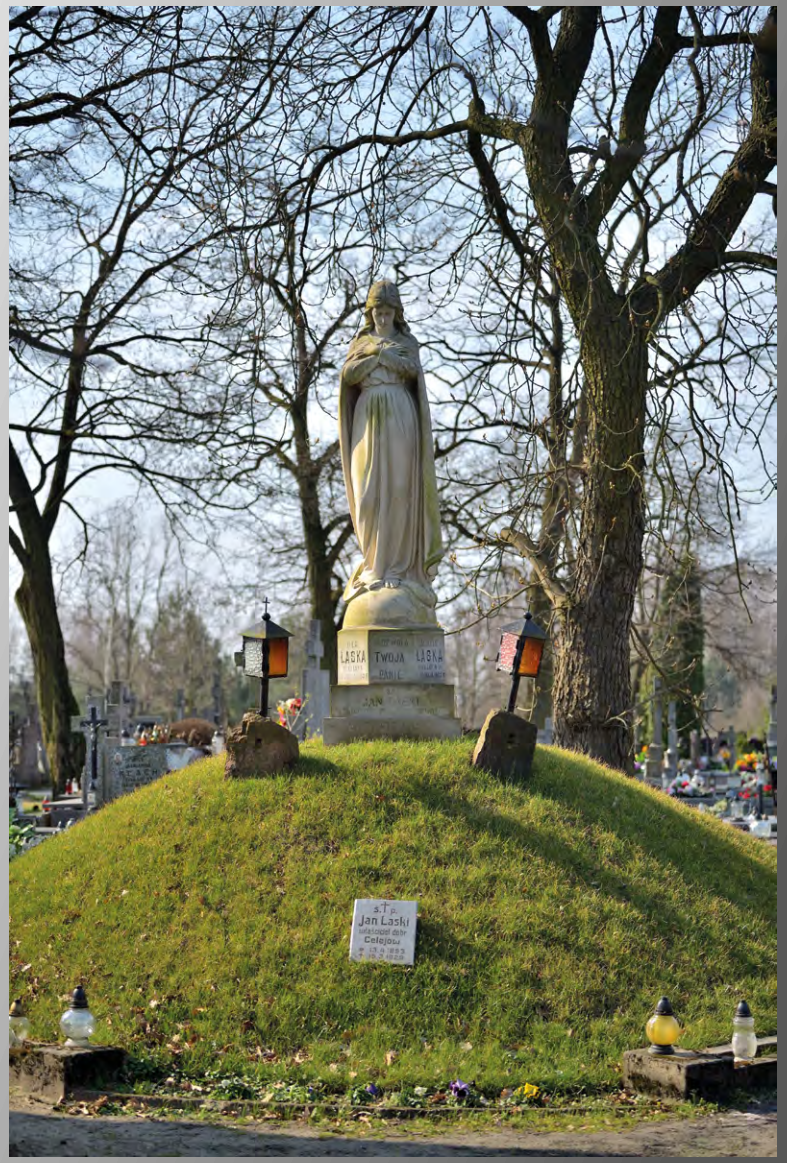

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

WILGA – pomnik niepodległości z 1928 r.

Pomnik znajduje się w pobliżu Urzędu Gminy Wilga. Ma kształt obelisku zwieńczonego figurą orła. Na pomniku widniej napis: „1918-1928. W 10-cio letnią rocznicę wskrzeszenia niepodległości ojczyzny. Mieszkańcy gminy Wilga".

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

WILGA – Morskie Oko

Urokliwy zbiornik wodny na trasie czerwonego szlaku. Powstał w wyniku powodzi na starorzeczu Wisły.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

WÓLKA GRUSZCZYŃSKA – ostatni próg na Wildze

Żelbetowy próg na rzece Wildze, który stanowi ostatnią zaporę przed ujściem do Wisły.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

TARNÓW – drewniany kościółek Votum Aleksa z 2010 r.

Niewielki kościół stanął w miejscu starego kościoła, który został zniszczony. Został wybudowany według projektu Marty i Lecha Rowińskich na zlecenie Fundacji Ostoja oraz mieszkańców Tarnowa.

Surowa konstrukcja składa się z dwuspadowego dachu przechodzącego w ściany. Budynek pokryty jest gontem. Kościół uznawany jest za doskonały przykład ascetycznej współczesnej architektury, która wkomponowuje się w otoczenie. Z tego powodu budynek był nominowany m.in. w konkursie National Geographic Traveler na 7 nowych cudów Polski.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

CYGANÓWKA – dąb im. gen. Józefa Dwernickiego

Pomnikowy dąb szypułkowy ma ok. 6 m obwodu i 25 m wysokości. Znajduje się przy nim tablica z napisem: „Tu urodził się Józef Dwernicki (1779-1857), generał w powstaniu 1830/31, zwycięzca bitwy pod Stoczkiem i Nową Wsią".

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

CYGANÓWKA – Zagroda Dzikich Zwierząt

Zagroda prowadzona jest przez Nadleśnictwo Garwolin na terenie leśniczówki. Obiekt udostępniany jest nieodpłatnie w celach edukacyjnych i rekreacyjnych zarówno pojedynczym osobom, jak i zorganizowanym grupom. Wśród zwierząt, które żyją w zagrodach, są m.in. dziki, jelenie, daniele, sarny. Na terenie obiektu znajdują się również tablice edukacyjne.

W pobliżu znajduje się również kapliczka z figurą św. Huberta – patrona myśliwych.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

URZĄD MIEJSKI W ŻELECHOWIE

ul. Rynek 1, 08-430 Żelechów, tel.fax: 25 754 11 44

e-mail: zelechow@interia.pl, http://zelechow.pl/

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

ŻELECHÓW – neobarokowy kościół pw. Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny wybudowany w końcu XVII w., przebudowany w 1892 r.

Budowa kościoła została rozpoczęta w 1692 r., kiedy spłonęła poprzednia świątynia. W późniejszych latach budynek był wielokrotnie przebudowywany, a swój obecny wygląd przybrał po rozbudowie w latach 1889-1894, którą wykonano według projektu Karola Kozłowskiego. Wtedy dobudowano nawy boczne i wieże. W 1900 r. konsekracji kościoła dokonał bp lubelski Franciszek Jaczewski.

Barokowa fasada świątyni z dwiema wieżami jest zdobiona. W niszy nad wejściem znajduje się figura Matki Bożej Niepokalanej, która wcześniej była elementem ołtarza głównego. W pozostałych wnękach umieszczono figury świętych Piotra i Pawła, a także Chrystusa Pana i Mojżesza. Na jednej z wież znajduje się zegar z pocz. XX w.

Wnętrze urządzone jest w stylu barokowym. Ołtarz główny jest dziełem żelechowskich stolarzy: Stanisława Kiliszka, Karola Chabrowskiego i Józefa Zubrzyckiego. Polichromie na sklepieniu prezbiterium w 1896 r. wykonał Czesław Czarnocki z Warszawy, a w 1899 r. Stanisław Kotter z Żelechowa pomalował świątynię.

W żelechowskim kościele znajduje się wiele pamiątkowych tablic. Są one poświęcone znanym mieszkańcom Żelechowa: Romualdowi Trauguttowi, Joachimowi Lelewelowi i Ignacemu Wyssogocie Zakrzewskiemu, także fundatorom kościoła: Stanisławowi Linkhauzowi, Stanisławowi Mateuszowi Rzewuskiemu oraz Wacławowi Rzewuskiemu. Inne tablice upamiętniają żołnierzy AK Rejonu 2 Żelechów oraz wszystkich parafian żelechowskich, którzy polegli za wiarę i ojczyznę podczas II wojny światowej.

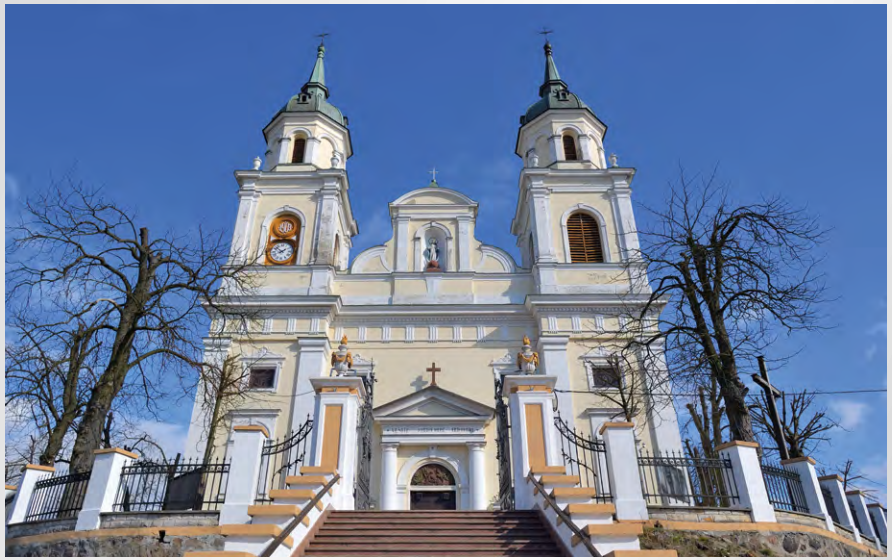

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

ŻELECHÓW – barokowy kościół z 1741 r. pw. św. Stanisława

Niewielka świątynia powstała z inicjatywy Wacława Rzewuskiego. Początkowo nie wchodziła w skład żelechowskiej parafii, stanowiąc osobną prebendę. Dopiero w 1812 r. stała się kościołem filialnym tej parafii.

Wielokrotne remonty prawie nie zmieniły wyglądu kościoła, który jest najstarszym budynkiem w Żelechowie. Jego wymiary wynoszą 16 x 10 m. Z bryły budynku wyróżnia się prezbiterium, które jest wyższe niż nawa.

Wnętrze urządzone jest w stylu barokowym. XVIII-wieczny ołtarz główny pochodzi z kościoła w Borowiu. Do cennych zabytków należą krucyfiksy z XVII i XVIII w. oraz sześć drewnianych lichtarzy z XVIII w. Z XIX w. pochodzi ambona, konfesjonał, a także obrazy św. Mikołaja Biskupa i św. Józefa Rzemieślnika.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

ŻELECHÓW – rynek z ratuszem z końca XVIII w.

Żelechowski rynek należy do największych tego typu obiektów Europie, mając boki o długości 114 m. Został wykonany z inicjatywy Ignacego Wyssogoty Zakrzewskiego, który rozpoczął przebudowę miasta. Rynek obecnie jest odrestaurowany.

W centralnej części rynku stoi klasycystyczny ratusz z sukiennicami. Budynek powstał w końcu XVIII w., ale w późniejszych latach był przebudowywany. Na pocz. XX w. od strony wschodniej dobudowano skarpy w celu wzmocnienia konstrukcji.

Piętrowy ratusz powstał na planie kwadratu z dziedzińcem pośrodku. Parter miał służyć celom publicznym, a na piętrze umieszczono mieszkania. Budynek został zaplanowany jako integralna część rynku miejskiego. W 2016 r. ratusz został gruntownie przebudowany, stając się wizytówką Żelechowa.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

ŻELECHÓW – remiza strażacka z 1923 r.

Murowana remiza została wzniesiona w 1923 r. dzięki staraniom społeczności lokalnej i władz miejskich z burmistrzem Janem Kaliszkiem na czele. Budynek był kilkukrotnie odnawiany. W 2006 r. odnowiono elewację, a na wieży zainstalowano zegar, który bije co pół godziny i wygrywa hejnał o godz. 12.00.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

ŻELECHÓW – zespół pałacowo-parkowy z XVIII w.

Budowę pałacu rozpoczęto w 1762 r., ale ukończono ją dopiero w 1794 r. Obecnego kształtu nabrał on w 1838 r., kiedy na zlecenie Jana Ordęgi dokonano przebudowy pałacu. W 1852 r. w pałacu odbyło się wesele Romualda Traugutta i Anny Pikiel. W późniejszych latach ulegał on zniszczeniu, ale ostatnia renowacja przywróciła mu świetność.

Klasycystyczny pałac jest parterowy, z piętrową częścią środkową, czterokolumnowy portyk przed wejściem wspiera balkon.

W otoczeniu pałacu częściowo zachował się park w stylu angielskim. Znajdują się w nim okazy starodrzewu oraz dwa stawy.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

ŻELECHÓW – pomnik Romualda Traugutta, dyktatora powstania styczniowego, mieszkańca Żelechowa

Ustawione na cokole popiersie Romualda Traugutta zostało ufundowane przez mieszkańców ziemi żelechowskiej w 150. rocznicę jego śmierci. Na cokole znajduje się informacja, że Romuald Traugutt w latach 1845-1853 był mieszkańcem Żelechowa.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

ŻELECHÓW – pomnik Ludwika Pudły, przedwojennego burmistrza Żelechowa, zamordowanego przez Gestapo w 1942 r.

Pomnik ma formę głazu z tablicą, na której widnieje wizerunek Ludwika Pudły oraz informacja na temat jego działalności.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

ŻELECHÓW – cmentarz parafialny z klasycystyczną kaplicą grobową rodziny Ordęgów z 1852 r.

Na cmentarzu parafialnym w Żelechowie, który powstał w 1800 r., znajduje się wiele zabytkowych nagrobków. Jednym z pierwszych pochowanych był Ignacy Wyssogota Zakrzewski – pierwszy prezydent Warszawy i właściciel Żelechowa.

Kaplica rodziny Ordęgów powstała z inicjatywy Jana Ordęgi. Budynek na planie prostokąta zwieńczony jest trójkątnym szczytem z tympanonem, w którym znajduje się Łodzia – herb Ordęgów.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

ŻELECHÓW – kapliczka św. Jana Nepomucena z pocz. XIX w.

Słupowa kapliczka stoi na rogu ulic Długiej i Chłopickiego. Jest murowana, przykryta dachówką. Figurka świętego z tego samego okresu znajduje się pod daszkiem.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

ŻELECHÓW – figura Serca Pana Jezusa z 1925 r.

Ustawiona na murowanym z polnych kamieni cokole Figura Pana Jezusa została ufundowana przez parafian żelechowskich z okazji poświęcenia parafii Sercu Pana Jezusa w 1925 r.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

ŻELECHÓW – pomnik Konstytucji 3 Maja z 1921 r.

Prosty pomnik w formie głazu z tablicą został ufundowany przez radę miejską Żelechowa 20 marca 1921 r. na pamiątkę uchwalenia Konstytucji 3 Maja w 1791 r. Pomnik znajduje się u zbiegu ul. Kościuszki i al. Wojska Polskiego.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

ŻELECHÓW – drewniany dworek z I poł. XIX w.

Drewniany dworek jest parterowy, wybudowany na planie prostokąta. Od frontu posiada ganek wsparty na toskańskich kolumnach. Budynek w 1930 i 1960 r. był przebudowywany. W budynku mieściła się ochronka prowadzona przez siostry zakonne.

PIASTÓW – drewniana kaplica z 1905 r. pw. Matki Matki Boskiej Częstochowskiej

Kaplica była pierwotnie zborem ewangelickim, który powstał z inicjatywy zamieszkujących Piastów osadników niemieckich. W 1946 r. kaplica stała się własnością żelechowskiej parafii. Budynek został też powiększony dla potrzeb wiernych.

Kaplica o konstrukcji ramowej została wybudowana na planie prostokąta. Posiada dwie zakrystie po bokach.

© Fotografie: Przemysław Piątkowski

Partnerzy projektu współpracy:

Lokalna Grupa Działania Forum Powiatu Garwolińskiego

Lokalna Grupa Działania Ziemi Mińskiej

Lokalna Grupa Działania Natura i Kultura

Lokalna Grupa Działania Forum Powiatu Garwolińskiego

Lokalna Grupa Działania Forum Powiatu Garwolińskiego
Al. Legionów 48, 08-400 Garwolin, tel 25 682 16 13
e-mail: lgd.forum.pg@wp.pl, www.lgd-garwolin.pl

Wszelkie prawa zastrzeżone.

© **Projekt, skład i opracowanie graficzne:** Fotopia

© **Fotografie:** Przemysław Piątkowski

Opracowanie i korekta tekstów: Łukasz Kuć

Wydawca: Fotopia, tel. 607 221 522, e-mail: info@fotopia.com.pl

Mińsk Mazowiecki

2019

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa Inwestująca w Obszary Wiejskie.
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 Instytucja zarządzająca PROW 2014-2020 Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Materiał opracowany przez Stowarzyszenie LGD Forum Powiatu Garwolińskiego, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach działania 19. Wsparcie dla Rozwoju Lokalnego w ramach inicjatywy Leader. Poddziałanie 19.3 „Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania" objętego programem PROW 2014-2020.